

Apurahansaajan vakuutusopas

Tässä versiossa on päivitetty 1.6.2015 lainmuutos sekä päivitetty ratkaisukäytäntöä vuodesta 2009.

31.5.2016

Versionhallinta

3.11.2015	Muutoksia kohtiin Ratkaisutoiminnan valvojille käsiteltäväksi. Muutoksena aiempaan oppaaseen on: <ul style="list-style-type: none">– Yhden luvun sijaan jaettu useampaan– Käsitteilyjärjestys– Lainsäädännössä tapahtuneet muutokset, erityisesti 1.6.2015 muutos MYEL:iin mutta myös muutokset kansainvälisissä tilanteissa apurahatyön osalta
31.5.2016	Päivitetty 2016 luvut

Sisällysluettelo

1	Apurahansaajan työeläkevakuutus	5
2	Vakuuttamisen ehdot	5
2.1	Apurahansaaja.....	6
2.2	Työsuhteessa apurahan myöntäjään	6
2.2.1	Eläketurvakeskuksen soveltamisalaratkaisu	6
2.3	Yritystoiminta apurahalla työskentelyn rinnalla	7
2.3.1	YEL-vakuutettava yrittäjätyö.....	7
2.3.2	Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen	7
2.4	Tieteellisen tutkimuksen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen.....	8
2.4.1	Apuraha tieteellisen tutkimuksen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen	8
2.5	Suomesta myönnetty apuraha	9
2.6	Suomessa tehtävä työ	9
2.7	Suomessa asuminen.....	9
2.7.1	Suomessa asumista ei edellytetä	10
2.8	Apurahansaajan ikä.....	10
2.9	Ei vanhuuseläkkeellä	10
2.10	Neljän kuukauden ehto ja vuotuisen työtulon alaraja	10
2.11	Useita apurahoja samanaikaisesti.....	11
3	Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen ja vakuutuksen vahvistaminen	11
3.1	Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen	11
3.1.1	Ennen vuotta 2009 myönnetyt apurahat.....	11
3.1.2	Ennen vuotta 2009 myönnetyt valtion taiteilija-apurahat	12
3.2	Vakuutuksen hakeminen Melasta.....	12
3.2.1	Jokaisesta apurahasta oma hakemus.....	12
3.3	Vakuutuksen vahvistaminen	13
3.4	Työskentelyajan määrittäminen	13
3.4.1	Myöntäjä ilmoittanut keston	13
3.4.2	Myöntäjä ei ota kantaa työskentelyn ajankohtaan tai keston.....	14
3.5	Vakuutuksen alkaminen	14
3.5.1	Aikaisintaan myöntöpäivästä	14
3.5.2	Takautuva aika	14
3.6	Työtulon vahvistaminen	14
3.6.1	Useampia apurahoja samanaikaisesti.....	15
3.7	Kulujen huomioiminen työtulon määrittelyssä.....	15
3.7.1	Kululaskelma	15
3.7.2	Myönnetty vain työskentelyyn.....	15
3.7.3	Myönnetty sekä työskentelyyn että kuluihin.....	15
3.8	Työryhmässä työskentelevän henkilön työtulon vahvistaminen	16
3.9	Työtulon tarkistaminen kesken vakuutuskauden	17
3.9.1	Työkyvyttömyyseläkkeellä tai osa-aikaeläkkeellä olevan apurahansaajan työtulo	17
3.9.2	Työtulon tarkistaminen palkkakertoimella	17
4	Vakuutuksen keskeyttäminen ja ennaikainen päättyminen	18
4.1	Vakuutuksen keskeyttäminen	18
4.2	Keskeytyksen jälkeen	19
4.3	Vakuutuksen päättyminen kesken vakuutusajan.....	19

4.3.1	Työskentelyn päättyminen.....	19
4.3.2	Ei vakuuttamisvelvollisuutta	19
5	Apurahojen yhdistäminen	20
6	Kansainväliset vakuuttamistilanteet.....	20
6.1	Apurahansaaja tulee ulkomailta Suomeen tekemään apurahatyötä	20
6.1.1	Apurahansaaja tulee Suomeen EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä tekemään apurahatyötä	21
6.1.2	Apurahansaaja tulee Suomeen sosiaaliturvasopimusmaasta tekemään apurahatyötä.....	21
6.1.3	Sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja tulee Suomeen tekemään apurahatyötä ...	22
6.1.3.1	Kokonaisarvio	22
6.1.3.2	Asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltaminen apurahansaajaan.....	22
6.1.3.3	Myöhemmin täyttää ehdot	23
6.1.3.4	Kelan ja Melan toimivalta asiassa.....	24
6.1.3.5	Ei ole muuttanut Suomeen vakinaisesti	24
6.2	Apuraha on myönnetty ulkomailta tehtävää apurahatyötä varten	24
6.2.1	Apuraha on myönnetty EU tai ETA-maassa tai Sveitsissä työskentelyyn.....	24
6.2.1.1	Lähetetty itsenäinen ammatinharjoittaja.....	25
6.2.1.2	Lähetetty työntekijä jolla myös apurahatyötä	25
6.2.1.3	Poikkeuslupa.....	25
6.2.1.4	Työskentely kahdessa jäsenvaltiossa	26
6.2.1.5	Työsuhte toisessa jäsenvaltiossa ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toisessa	26
6.2.1.6	Apurahalla työskentelyä useammassa maassa	26
6.2.1.7	Eläketurvakeskuksen ratkaisu	26
6.2.2	Apuraha on myönnetty sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyä varten	27
6.2.3	Apuraha on myönnetty sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten	27
6.2.4	Apurahansaaja lähtee MYEL-vakuutuksen voimassa ollessa ulkomaille työskentelemään.....	27
6.2.4.1	EU- tai ETA-maa tai Sveitsi.....	27
6.2.4.2	Sosiaaliturvasopimusmaat.....	28
6.2.4.3	Sopimuksettomat maat	28
7	Apurahansaajan vakuutusmaksu	29
7.1	MYEL-vakuutusmaksun määräytyminen.....	29
7.2	Ryhmähenkivakuutusmaksu	30
7.3	Työajan MATA-vakuutuksen maksu.....	30
7.4	Vakuutus voimassa vain osan vuotta	31
7.5	Vakuutusmaksun laskutus.....	31
7.5.1	Vakuutusmaksun eräpäivät.....	31
7.5.2	Samanaikaisesti useampi apurahansaajan vakuutus	31
7.5.3	Samanaikaisesti apurahansaajan vakuutus ja maatalousyrittäjän vakuutus.....	32
7.6	Viivästyskorke	32
7.7	Ulosottoperintä.....	32
7.8	Maksamattomien vakuutusmaksujen perintä MYEL-eläkkeestä	32
7.9	Vakuutusmaksujen vanhentuminen	32
7.10	Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen.....	32
8	Vakuuttamisvelvollisuuden valvonta	33
8.1	Apurahan myöntäjän ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus	33
8.2	Apurahan myöntäjän muu tietojenantovelvollisuus.....	33
8.3	Apurahansaajan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus	34

8.4	Työryhmän vetäjän ilmoitusvelvollisuus	34
8.5	Pakkovakuuttaminen	34
8.6	Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta	35
9	Eläkkeen karttuminen MYEL-työeläkevakuutuksesta	35
9.1	Kokonaistyötulo	35
9.2	Maatalousyrittäjätoimintaa apurahalla työskentelyn rinnalla.....	36
9.3	Karttuminen	36
9.3.1	Ikärajat	36
9.3.2	Karttuminen aktiiviaikana tehdystä työstä	36
9.3.3	Karttumisprosentit	36
9.3.4	Karttuminen eläkkeen rinnalla tehdystä työstä	37
9.3.5	Karttuminen sosiaalietuuksista	37
9.3.6	Työeläkeote.....	37
10	Muutoksenhaku Melan antamasta vakuutus päätöksestä	37
10.1	Valitus.....	37
10.1.1	Valitusaika	37
10.1.2	Valituksen toimittaminen.....	38
10.1.3	Valituksen myöhästyminen.....	38
10.1.4	Valituskirjelmän sisältö	38
10.2	Valitusasian käsittely Melassa.....	39
10.2.1	Toimitusaika	39
10.3	Muutoksenhakuelimen päätös	39
10.4	Perustevalitus.....	39
10.5	Päätöksen täytäntöönpano valitusaikana.....	40
10.6	Muut muutoksenhakekeinot.....	40
10.6.1	Päätösvirheen korjaaminen	40
10.6.1.1	Lainvoimaisen päätöksen poistaminen	40
11	Ryhmähenkivakuutus	41

1 Apurahansaajan työeläkevakuutus

Maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006; MYEL) mukainen työeläkevakuutus tuo apurahansaajalle oikeuden maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen, työeläkekuntoutukseen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen.

MYEL-vakuutus tuo myös apurahansaajan omaisille oikeuden perhe-eläkkeeseen ja ryhmähenkivakuutuskorvaukseen apurahansaajan jälkeen.

Kun apurahansaajalle vahvistetaan MYEL-vakuutus, siihen liittyy automaattisesti ryhmähenkivakuutusturva, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981; MATA) 31.12.2015 saakka ja 1.1.2016 alkaen Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (873/2015; MATAL) mukainen työtapaturmaturva sekä oikeus Mela-sairauspäivärahaan. MYEL-vakuutuksella apurahansaajalle vahvistettu työtulo on myös sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen määräytymisen perusteena.

Apurahansaajan MYEL-työeläke lasketaan samalla tavalla kuin yrittäjäeläkkeet. Eläkkeen määrään vaikuttaa eläkkeen perusteena olevan vuotuisen MYEL-työtulon suuruus, aika, jonka vakuutus on voimassa sekä apurahansaajan iän perusteella määräytyvä eläkkeen karttumisprosentti.

2 Vakuuttamisen ehdot

Suomessa asuvan apurahansaajan, joka työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin, on vakuutettava itsensä Melassa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin MYEL:ssä säädetään.

MYEL- vakuutuksen piiriin kuuluu apurahansaaja:

- 1) joka täyttää MYEL 8 a §:ssä säädetyt apurahansaajaa koskevat ehdot,
- 2) joka asuu Suomessa (ks. tarkemmin kohta 2.7 ja poikkeuksista luku 6),
- 3) joka on iältään 18–67-vuotias,
- 4) joka ei ole työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä, ja
- 5) jolle on myönnetty apuraha:

- jonka turvin hän työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ja
- joka vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna on vähintään 3 778,59 euroa (vuoden 2016 tasossa).

MYEL-vakuuttamisvelvollisuus koskee pakollisena 1.1.2009 tai sen jälkeen myönnettyillä apurahoilla työskentelyä. Myös ennen lain voimaantuloa myönnetty apuraha voidaan tietyin ehdoin MYEL-vakuuttaa. Katso tarkemmin kohta 3.1.1.

Seuraavassa käsitellään kukin MYEL-vakuuttamista koskeva ehto tarkemmin erikseen.

2.1 Apurahansaaja

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin.

Apurahansaajalla tarkoitetaan myös henkilöä, joka vastaavasti työsuhhteessa olematta tekee tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty.

Edellä tarkoitettuna apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

2.2 Työsuhhteessa apurahan myöntäjään

Lähtökohta MYEL:n mukaan on, ettei apurahansaajan ja apurahan myöntäjän välillä ole työsuhdetta. Työsuhhteella tarkoitetaan työsopimuslain mukaan sopimusta, jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkuntana sitoutuvat tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan.

Vaikka vakuuttamisen lähtökohtana on, ettei apurahansaajan ja apurahan myöntäjän välillä ole työsuhdetta, apurahansaajana pidetään kuitenkin myös henkilöä, joka on työsuhhteessa apurahan myöntäjään, jos apuraha on myönnetty työsuhhteesta erillään tehtävää tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

Vastaavasti, jos apurahansaaja työskentelee työryhmässä, vakuuttaminen edellyttää, ettei hän tee kyseistä työtä työsuhhteessa.

Tilanteessa, jossa henkilöllä on apurahalla työskentelystään erillään oleva työ- tai virkasuhde, hän kuuluu apurahalla työskentelyn osalta MYEL:n piiriin ja työ- tai virkasuhteensa osalta työ- ja virkasuhteisia koskevien eläkelakien piiriin.

Tästä on Vakuutusosoikeuden päätös (VakO 5.6.2014 /2387:2011). Henkilö teki samaa tutkimustyötä työsuhhteessa yliopistoon sekä apurahalla samanaikaisesti. Vakuutusosoikeus katsoi, että työeläkejärjestelmän keskeinen periaate on, että kaikesta ansio- toiminnasta tulee karttua eläkettä. Apurahan myönsi eri taho, kuin mikä maksaa palkan, jolloin palkan osalta eläke karttuu TyEL:n mukaan ja apurahan osalta MYEL:n mukaan.

2.2.1 Eläketurvakeskuksen soveltamisalaratkaisu

Jos on epäselvää, onko apuraha myönnetty työsuhhteesta erillään tehtävää tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten, Eläketurvakeskus voi työn teettäjän, työn suorittajan tai Melan hakemuksesta antaa ratkaisun siitä, kuuluuko apurahalla työskentely vakuuttaa MYEL:n mukaan.

2.3 Yritystoiminta apurahalla työskentelyn rinnalla

2.3.1 YEL-vakuutettava yrittäjätyö

Apurahansaajana pidetään myös henkilöä, jolla on yrittäjätoiminnan rinnalla apurahalla työskentelyä. Lain esitöiden mukaan apurahansaajien eläketurvan järjestäminen MYEL:ssä merkitsee, että ne apurahansaajat, jotka ovat olleet aikaisemmin velvollisia järjestämään eläketurvansa yrittäjän eläkelain (1272/2006; YEL) mukaisesti, eivät enää jatkossa voi sisällyttää tieteelliseen tutkimukseen tai taiteelliseen toimintaan myönnettyä apuraha YEL-työtuloonsa. Apurahoilla rahoitetun työskentelyn osalta he kuuluvat MYEL:n piiriin. Vakuutusoikeus on antanut tällaisessa asiassa ratkaisun (VakO 15.6.2011/3024:2010). Apurahansaaja on vakuuttamisvelvollinen saamansa työtulon perusteella yrittäjän eläkelain mukaisesta yrittäjätoiminnasta ja saamansa apurahan perusteella maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti.

Esimerkki 1

Kirjailija on vakuuttanut yrittäjän eläkelain mukaan kirjailijatoimintansa sekä työnsä freelance -kolumnistina. Hän saa kirjailijatoiminnasta myyntituloja sekä kolumnistin työstä palkkioita. Hänelle myönnetään 1.2.2009 kaksivuotinen työskentelyapuraha kirjailijan työtä varten, määrältään 25 000 euroa. Apurahalla työskentely eläkevaikutetaan MYEL:ssä ja muu toiminta edelleen YEL:ssä. Jos henkilö olisi myös ennen vuotta 2009 työskennellyt apurahalla ja kyseinen työskentely olisi sisällytetty hänen YEL-työtuloonsa, tulisi YEL-vakuutusta tältä osin tarkistaa.

Esimerkki 2

Kääntäjällä on käännöstyöstään YEL-vakuutus. Hän saa kääntämistään kirjoista korvauksen. Hänelle myönnetään kääntämiseen myös apuraha. Eläketurvakeskuksen antaman soveltamisalaratkaisun mukaan kääntäjän tulee vakuuttaa itsensä yrittäjänä YEL-vakuutuksen mukaan siltä osin, kuin hän saa työhönsä korvauksia kustantajalta. Siltä osin kuin hän saa työhönsä apurahoja, hänen tulee vakuuttaa itsensä apurahansaajana MYEL:n mukaan.

2.3.2 Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen

MYEL:n mukaan vakuutetaan myös maatilatalouden harjoittajat, kalastajat ja poronhoitajat, joita MYEL 3 §:n mukaan pidetään laissa tarkoitettuina maatalousyrittäjinä. Jos apurahansaajalla on myös maatalousyrittäjätoimintaa, vakuutus maatalousyrittäjätoiminnasta ja apurahalla työskentelystä vahvistetaan erikseen. Kumpikin toiminta vakuutetaan omien ehtojensa mukaan.

Maatalousyrittäjätoimintaa koskevan MYEL-vakuutuksen työtulo määrätään tällöin maatalousyrittäjän työtulon määrittämistä koskevien MYEL 14 - 21 §:n perusteella ja apurahalla työskentelyä koskevan MYEL-vakuutuksen työtulo MYEL 21 a ja 21 b §:n perusteella.

2.4 Tieteellisen tutkimuksen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen

Vakuutettavaa apurahalla työskentelyä on tieteellisen tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen. Tieteellisen tutkimuksen tekemisen tai taiteellisen toiminnan harjoittamisen käsite on laaja.

Erikseen on kuitenkin säädetty, että MYEL:n piiriin kuuluvana tieteellisen tutkimuksen tekemisenä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisena ei pidetä:

- ammatilliseen perustutkintoon,
- ammattikorkeakoulututkintoon, tai
- alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäyte-työtä.

Siten apurahat, jotka on myönnetty esimerkiksi edellä mainittuihin tutkintoihin liittyviä kotimaisia tai ulkomaisia opintoja varten tai lopputyön tekemiseksi eivät ole MYEL:n piiriin kuuluvia apurahoja.

Lisensiaattityön tekemistä varten myönnetty apuraha kuuluu MYEL:n soveltamisalaan, ellei ole kysymys ylempään korkeakoulututkintoon liittyvästä työstä (esim. lääketieteen alan lisensiaatti). Tohtorinväitöskirjatyön tekemistä varten myönnetty apuraha kuuluu MYEL:n soveltamisalaan.

2.4.1 Apuraha tieteellisen tutkimuksen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen

Työskentelyapuraha	<p>Apurahansaajan MYEL-vakuuttaminen edellyttää, että on kysymys työskentelyä varten myönnetystä apurahasta. Työskentelyapuraha myönnetään tulevaa tai jo käynnissä olevaa, mutta tulevaisuudessa jatkuvaa työskentelyä varten (esim. väitöskirjatyön tekemiseen myönnetty apuraha).</p> <p>MYEL:n piiriin kuuluvia apurahoja ovat mm. tieteen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen myönnetty työskentelyapurahat sekä tietyn työn tekemistä varten myönnetty kohde- ja projektiapurahat.</p>
Esimerkki	<p>Apuraha on myönnetty harjoitteluun. Apurahan käyttötarkoituksessa apurahan myöntäjä osoittaa apurahalla tehtäväksi työksi toimistotyötä ja tilaisuuksien järjestämistä. ETK:n antaman soveltamisalaratkaisun perusteella tällaisen työn ei katsottu olevan tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa, joten tätä apurahaa ei voitu vakuuttaa MYEL:n mukaan.</p>
Ei kuluapuraha	<p>Pelkästään kuluja varten myönnetty apuraha ei kuulu MYEL:n soveltamisalaan (esim. matka-apuraha tai apuraha soittimen hankkimista varten).</p> <p>Myöskään tunnustukset elämäntyöstä tai muut vastaavat palkintotyyppiset apurahat taiteen tai tieteen alalla eivät ole MYEL:ssä tarkoitettuja työskentelyapurahoja, kuten eivät myöskään opiskelua varten myönnetty stipendit.</p>

2.5 Suomesta myönnetty apuraha

Suomesta myönnettyjä apurahoja ovat suomalaisten yksityisoikeudellisten ja julkisoikeudellisten yhteisöjen myöntämät apurahat. Yksityisoikeudellisia yhteisöjä ovat esim. säätiöt, yhdistykset ja eri yhtiömuodossa toimivat yritykset. Yksityisoikeudellisista yhteisöistä suomalaisia ovat ne, joilla on kotipaikka Suomessa. Julkisoikeudellisia yhteisöjä ovat esimerkiksi valtio, ja kunnat.

2.6 Suomessa tehtävä työ

Lähtökohtaisesti vakuutettava apurahatyö tehdään Suomessa. Tätä pääsääntöä kuitenkin rajaavat seuraavat poikkeukset:

- Suomessa tehtävään apurahalla työskentelyyn rinnastetaan tieteellisen tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen ulkomailla, jos apuraha on myönnetty Suomesta muualla kuin Suomessa tehtävää tieteellistä tutkimusta tai harjoitettavaa taiteellista toimintaa varten.
- EY:n sosiaaliturva-asetus ja Suomen solmimat sosiaaliturvasopimukset viime kädessä ratkaisevat, minkä maan lainsäädännön mukaan Suomesta myönnetyn apurahan turvin tehty apurahatyö vakuutetaan, jos EY:n sosiaaliturva-asetus tai sosiaaliturvasopimus tulee sovellettaviksi.
- Vakuutettu voi kesken työskentelyajan lähteä ulkomaille tekemään apurahatyötä, jos hän säilyy asumisperusteisen sosiaaliturvan piirissä. Jos ulkomailla työskentelyyn sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta, määräytyy vakuutuksen jatkuminen asetuksen tai sopimuksen säännösten mukaisesti.

Katso tarkemmin kohta 6 työeläkevakuutus ja kansainväliset vakuuttamistilanteet.

2.7 Suomessa asuminen

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajan tulee olla Suomessa asuva henkilö. Suomessa asuminen arvioidaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993; jäljempänä soveltamisalalaki) periaatteiden mukaisesti.

Soveltamisalalain periaatteiden mukaan henkilöä pidetään Suomessa asuvana:

- jos hänellä on Suomessa varsinainen asunto ja koti, ja
- jos hän jatkuvasti ja pääasiallisesti oleskelee Suomessa.

Lähtökohtana on apurahansaajan fyysinen oleskelu Suomessa. Hänen tulee oleskella vuosittain vähintään puolet ajastaan Suomessa. Tulkinnanvaraisissa tilanteissa, joissa henkilöllä on henkilökohtaisia tai ammatillisia siteitä kahteen maahan, asuminen ratkaistaan kokonaistilanteen perusteella. Tällöin huomioon otettavia seikkoja ovat mm. eri maissa oleskelun pituus ja luonne, perheen asuinpaikka, missä lapset käyvät koulua, onko mahdollinen työsuhde vakainainen tai tilapäinen, missä ammatillinen

toiminta tapahtuu sekä yhteydet viranomaisiin mm. verotus- ja väestötietojärjestelmän asuinpaikkamerkintä.

Myös ulkomailta Suomeen muuttava apurahansaaja voidaan katsoa Suomessa asuvaksi, jos hänen katsotaan muuttaneen Suomeen vakinaisesti asumaan. (ks. tarkemmin kohta 6.1.3.1)

2.7.1 Suomessa asumista ei edellytetä

Soveltamisalalain periaatteiden mukaan määräytyvää Suomessa asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Ks. tarkemmin kohta 6.1.1.

2.8 Apurahansaajan ikä

MYEL-vakuutus apurahalla tehdystä työstä voidaan vahvistaa aikaisintaan 18 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. MYEL-vakuutus puolestaan päättyy viimeistään sen kalenterikuukauden loppuun, jona apurahansaaja täyttää 68 vuotta.

2.9 Ei vanhuuseläkkeellä

MYEL-vakuutusta ei voida vahvistaa apurahansaajalle, jolle on myönnetty työeläkelakien mukainen vanhuuseläke. Yksityisen puolen työeläkelakien mukainen vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Vanhuuseläke estää työeläkevakuutuksen.

Julkisen puolen työeläkelakien mukainen vanhuuseläke on voitu myöntää jo 62 vuoden ikää aiemminkin. Myös tällainen vanhuuseläke estää työeläkevakuutuksen.

2.10 Neljän kuukauden ehto ja vuotuisen työtulon alaraja

MYEL-vakuuttaa voidaan vain sellainen apuraha, jonka turvin apurahansaaja työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Poikkeuksen tähän tekee yhdistettävä apuraha, tästä tarkemmin kohta 5.

Lisäksi edellytetään, että yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajalle myönnetyn apurahan perusteella arvioitava vuotuinen työtulo on vähintään 3 778,59 euroa vuodessa (vuonna 2016). Myönnetty työskentelyapuraha muunnetaan vuotuisiksi työtuloksi jakamalla apuraha työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja kertomalla tämä luku luvulla 360 (ks. tarkemmin kohta 3.6).

Käytännössä neljän kuukauden ehto ja työtulon vähimmäismäärä tarkoittavat, että jos apuraha on myönnetty yhdenjaksoisesti neljälle kuukaudelle ja se on määrältään vähintään (vuoden 1 259,53 euroa 2016 tasossa), apuraha kuuluu MYEL:n piiriin.

2.11 Useita apurahoja samanaikaisesti

Jokaisen vakuuttamisvelvollisuuden edellytykset täyttävän apurahan perusteella tehdään oma MYEL-vakuutus kyseisellä apurahalla työskentelyn ajaksi. Kaikkien MYEL-vakuuttamisen ehtojen tulee täytyä kunkin apurahan osalta erikseen. Poikkeuksena on yhdistettävä apuraha, tästä tarkemmin kohta 5.

MYEL-vakuutus voidaan siten tehdä aina vain sellaisista apurahoista, joissa työskentely kestää yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja joissa vuotuisen työtulon määrä on vähintään 3 778,59 euroa vuodessa (vuoden 2016 tasossa).

3 Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen ja vakuutuksen vahvistaminen

3.1 Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen

Apurahansaajan on otettava työeläkevakuutus, kun hänelle on myönnetty apuraha:

- jonka turvin hän työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ja
- apuraha vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna on vähintään 3 778,59 euroa vuodessa (vuoden 2016 tasossa), ja
- hän on aloittanut työskentelyn ko. apurahalla.

Vakuutus on otettava Melasta kolmen kuukauden kuluessa työskentelyn aloittamisesta.

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta koskevan lainsäädännön voimaantulopäivä on 1.1.2009. Velvollisuus ottaa MYEL-vakuutus koskee pakollisena lain voimaantumisen jälkeen myönnettyjä apurahoja.

3.1.1 Ennen vuotta 2009 myönnettyt apurahat

Myös ennen vuotta 2009 myönnettyt apurahat voivat kuulua MYEL:n piiriin. Vakuutus myönnetään tällöin ainoastaan apurahansaajan omasta hakemuksesta.

Ennen vuotta 2009 myönnetty apuraha voi kuulua MYEL:n piiriin seuraavin ehdoin:

- apurahalla työskentely alkaa tai jatkuu lain voimaantumisen jälkeen kestäen yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta,
- apurahan määrä vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna on lain voimaantumisen jälkeiseltä ajalta vähintään 3 778,59 euroa vuodessa (vuoden 2016 tasossa),
- apurahansaaja ja apuraha täyttävät muutkin vakuuttamisen edellytykset (ks. kohta 2), ja
- vakuutus otetaan apurahansaajan toimesta kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta tai jos työskentely alkaa 1.1.2009 tai sen jälkeen, kuuden kuukauden kuluessa työskentelyn alkamisesta.

Vaikka MYEL-vakuutuksen ottaminen on näissä tapauksissa vapaaehtoista, pidetään vakuutusta sen ottamisen jälkeen pakolliseen MYEL-vakuutukseen rinnastettavana. Vakuutusta ei voida irtisanoa apurahansaajan toimesta vakuutuksen ottamisen jälkeen kesken vakuutuskauden. Vakuutukseen liittyy vastaava työeläketurva, ryhmähenkivakuutusturva, työtapaturmaturva ja oikeus Mela-päivärahaan kuin pakolliseen vakuutukseen.

3.1.2 Ennen vuotta 2009 myönnettyt valtion taiteilija-apurahat

Valtion taiteilija-apurahat kuuluvat MYEL:n piiriin, jos apuraha on myönnetty 1.1.2009 tai sen jälkeen. Ennen lain voimaantuloa myönnettyjen apurahojen osalta on erikseen säädetty tiettyjen pitkien valtion taiteilija-apurahojen osalta, että ne eivät kuulu MYEL:n piiriin, vaikka työskentely jatkuisi lain voimaantulon jälkeen.

MYEL:n piiriin eivät kuulu seuraavat ennen vuotta 2009 myönnettyt valtion taiteilija-apurahat:

- viisivuotiset valtion taiteilija-apurahat, joihin liittyy taiteilija-professorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) mukainen eläketurva.
- yli viisivuotiset valtion taiteilija-apurahat.

Ratkaisevaa MYEL:n piiriin kuulumisen kannalta on apurahapäätöksen myöntöpäivä eli se päivä, jolloin apurahan myöntäjätalon päättävä elin on tehnyt päätöksen apurahan myöntämisestä tietylle henkilölle. Jos kyseessä on edellä tarkoitettu yli viisivuotinen apuraha, jonka myöntöpäivä on vuoden 2008 puolella tai aikaisemmin, apurahansaaja ei kuulu MYEL:n piiriin, vaikka työskentely alkaisi tai jatkuisi 1.1.2009 tai sen jälkeen.

Jos viisivuotiseen valtion taiteilija-apurahaan ei liittynyt edellä tarkoitettua eläketurva, se voidaan MYEL-vakuuttaa samoin periaattein kuin muutkin ennen lain voimaantuloa myönnettyt apurahat.

3.2 Vakuutuksen hakeminen Melasta

Apurahansaajalla on ensisijainen velvollisuus hakea itse MYEL-vakuutusta Melasta, kun hän on saanut vakuuttamisen ehdot täyttävän apurahan ja aloittanut apurahalla työskentelyn.

Vakuutushakemus täytetään Melan sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa www.mela.fi. Hakemuksen pdf-versio suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi löytyy Melan internet-sivuilta osoitteesta www.mela.fi.

3.2.1 Jokaisesta apurahasta oma hakemus

Apurahansaajan on tehtävä jokaisesta hänelle myönnetystä MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluvasta apurahasta erillinen vakuutushakemus. Mela antaa

vakuutushakemuksen perusteella kustakin apurahasta erillisen vakuutus päätöksen ja vahvistaa kunkin apurahan osalta vuotuisen työtulon erikseen.

3.3 Vakuutuksen vahvistaminen

Kun apurahansaaja on tehnyt vakuutushakemuksen, Mela vahvistaa apurahansaajalle MYEL-vakuutuksen antamallaan vakuutus päätöksellä. Vakuutus päätöksellä vahvistetaan apurahansaajan MYEL-vakuutuksen voimassaoloaika tietylle työskentelyajalle (vakuutusaika) sekä hänelle apurahan perusteella määritetty vuotuinen MYEL-työtulo, joka on voimassa päätöksessä mainitun vakuutusajan.

Mela vahvistaa vakuutuksen apurahan myöntäjän Melalle tekemän apurahailmoituksen perusteella. Mikäli Melassa ei tällaista ilmoitusta ole, apurahapäätöstä voidaan pyytää myös asiakkaalta itseltään. Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän tekemästä ilmoituksesta ei ilmene apurahan määrä, apurahansaajan on esitettävä Melalle muu luotettava selvitys apurahan määrästä.

3.4 Työskentelyajan määrittäminen

Vakuutus päätöksessä on vahvistettava se työskentelyaika, jonka aikana apurahansaaja työskentelee päätöksessä mainitun apurahan turvin. MYEL 10 a §:n mukaan apurahansaajan työskentelyn katsotaan alkavan ja päättyvän apurahapäätöksessä tai apurahan myöntäjän Melalle tekemässä ilmoituksessa mainitun työskentelyajan mukaisesti.

3.4.1 Myöntäjä ilmoittanut keston

Jos myöntäjän toimittamassa apurahailmoituksessa on mainittu työskentelyajan sijasta työskentelyajan kesto esimerkiksi kuukausina, apurahansaaja ilmoittaa vakuutushakemuksellaan, milloin ko. työskentelyaika on alkanut. Vakuutus vahvistetaan tällöin apurahansaajan ilmoittamasta alkamisajankohdasta lukien myöntäjän ilmoittaman työskentelyajan keston mukaisesti. Työskentely voi kuitenkin alkaa aikaisintaan myöntöpäivästä. Myöntäjä voi määrittää työskentelyajalle myös keston vähintään tietylle ajalle tai tietyn ajanjakson sisällä tapahtuvaksi. Vakuutus päätöstä tehtäessä huomioidaan tällöin myöntäjän asettamat ehdot.

Esimerkki 1

Apurahapäätöksen mukaan apuraha on myönnetty yhden vuoden työskentelyajalle. Apurahansaaja ilmoittaa Melalle aloittaneensa työskentelyn 1.4.2016. Vakuutus vahvistetaan ajalle 1.4.2016 -31.3.2017.

Esimerkki 2

Myöntäjän antamassa apurahailmoituksessa on kerrottu, että apuraha on myönnetty viiden kuukauden työskentelyyn vuodelle 2016. Apuraha on myönnetty 15.4.2016. Tällöin apurahansaaja voi itse määritellä työskentelyn alkamisajankohdan 15.4.2016 jälkeen siten, että työskentely kestää 5 kuukautta ja päättyy viimeistään 31.12.2016.

3.4.2 Myöntäjä ei ota kantaa työskentelyn ajankohtaan tai keston

Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän Melalle tekemästä ilmoituksesta ei ilmene minkäänlaista työskentelyaikaa, apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan apurahansaajan ilmoittamana alkamispäivänä, kuitenkin aikaisintaan myöntöpäivänä ja jatkuvan hänen ilmoittamaansa päättymispäivään saakka.

Apurahansaajan Melalle tekemä ilmoitus työskentelyajasta on sitova. Kun vakuutus päätös on lainvoimaisesti vahvistettu, vakuutus päätöstä voidaan muuttaa vain, jos MYEL:ssä säädetty edellytykset lainvoimaisen päätöksen poistamisesta tai päätöksen korjaamisesta asiavirheen perusteella täyttyvät. Katso tarkemmin kohta 10.6.1.

3.5 Vakuutuksen alkaminen

3.5.1 Aikaisintaan myöntöpäivästä

Apurahansaajan työskentelyn katsotaan alkavan aina aikaisintaan apurahan myöntämispäivästä lukien. Myöntämispäivällä tarkoitetaan sitä päivää, jolloin apurahan myöntäjätalon päättävä elin on tehnyt päätöksen apurahan myöntämisestä ko. apurahansaajalle. Myöntämispäivä on useimmiten aikaisempi kuin nk. julkaisupäivä, jolloin apurahan myöntäjät ilmoittavat julkisesti myönnetty apurajat.

3.5.2 Takautuva aika

MYEL -vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti kulumassa olevalta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta. Jos vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty tätä aikaisemmalta ajalta, eläketurva on menetetty.

Esimerkki

Apurahansaajalle on myönnetty 16.1.2014 kolmen vuoden työskentelyapuraha. Työskentely on alkanut 1.3.2014. Hän hakee kuitenkin vakuutusta vasta vuoden 2016 tammikuussa. Vakuutus voidaan vahvistaa vasta 1.1.2015 lukien. Vuoden 2014 eläketurva on menetetty.

3.6 Työtulon vahvistaminen

Apurahansaajalle vahvistetaan vakuutus päätöksellä vuotuinen työtulo, joka on hänen sosiaaliturvansa perusta. Työtulo määritetään vuotuisena, vaikka apurahalla työskentely kestäisi alle vuoden. Vakuutusmaksun määräytymisessä ja eläkkeen karttumisessa huomioidaan kuitenkin vakuutuksen todellinen voimassaoloaika (ks. tarkemmin kohdat 7.1 ja 9).

Apurahansaajan vuotuinen työtulo määritetään siten, että hänelle työtä varten myönnetty apuraha jaetaan työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja näin saatu rahamäärä kerrotaan kolmellasadallakymmenellä. Työskentelyaikaan sisältyvissä täysissä kalenterikuukausissa katsotaan olevan 30 päivää ja täysissä kalenterivuosissa 360 päivää. Katso kappaleesta 3.7.3 myös kulujen huomioiminen ennen työtulon vahvistamista.

3.6.1 Useampia apurahoja samanaikaisesti

Jos samalle tai osittain samalle työskentelyajalle on myönnetty useampia MYEL-vakuuttamisen ehdot täyttäviä apurahoja, vuotuinen työtulo vahvistetaan kullakin apurahalla työskentelyn osalta erikseen.

Esimerkki

Apurahansaajalle on myönnetty 6 000 euron apuraha ajalle 1.1.2016 - 31.7.2016 ja toinen 10 000 euron apuraha ajalle 1.6.2016 - 31.10.2016.

Kummankin apurahan osalta määritetään vuotuinen työtulo erikseen edellä selostetulla tavalla. Apurahansaajalle vahvistetaan kaksi MYEL-vakuutusta, toinen ajalle 1.1.2016 - 31.7.2016 vuotuisella työtulolla 10 285,71 euroa ja toinen ajalle 1.6.2016 - 31.10.2016 vuotuisella työtulolla 24 000 euroa.

3.7 Kulujen huomioiminen työtulon määrittelyssä

Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän tekemästä ilmoituksesta käy ilmi, että osa apurahasta on myönnetty apurahalla työskentelystä aiheutuvien materiaali- ja muiden kulujen korvaamiseen, vähennetään kuluja vastaava osuus myönnetystä apurahasta ennen työtulon vahvistamista.

3.7.1 Kululaskelma

Jos apurahapäätöksen mukaan myönnettyyn apurahaan sisältyy kulujen korvaamiseen myönnetty osuus, apurahansaajan on esitettävä vakuutushakemuksellaan Melalle laskelma kuluja vastaavasta osuudesta. Melan arvioima kuluja vastaava osuus vähennetään myönnetystä apurahasta ennen työtulon vahvistamista.

3.7.2 Myönnetty vain työskentelyyn

Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän Melalle tekemästä ilmoituksesta ei ilmene apurahan sisältävän kuluja, koko apurahan katsotaan olevan tarkoitettu työskentelyapurahaksi.

3.7.3 Myönnetty sekä työskentelyyn että kuluihin

Kuluja voidaan vähentää enintään puolet, ellei myöntäjä ole muuta tarkkaa perustetta ilmoittanut. Laissa ei ole varsinaista säännöstä kulujen vähentämisestä, mutta Vakuutuslain vahvistaman ratkaisukäytännön mukaisesti kuluja voidaan vähentää enimmillään puolet. Mikäli apurahan myöntäjä on tarkkaan määritellyt, mikä osa on kuluihin, noudatetaan myöntäjän määrittelyä.

Kuluina voidaan vähentää myös kohonneita elinkustannuksia, mikäli apuraha on myönnetty ulkomailta tehtävään apurahatyöhön.

Vakuutuslain antanut päätöksen (2073/2010/1910), jossa se vahvistaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan 23.2.2010 antaman päätöksen (TELK/4380/3099/2099). Apurahansaajalle oli myönnetty 12 kuukauden apuraha

väitöskirjatyöhön. Myöntäjä on ilmoittanut, että apuraha on tarkoitettu sekä kuluihin että väitöskirjatyöhön. TELK katsoi, että apurahatyöskentely tulee vakuuttaa MYEL:n mukaan ja hyväksyi Melan kannan, että kuluja voidaan hyväksyä 50 % apurahan määrästä vaikka apurahan määrä ei riittänyt esitettyihin kuluihin.

Vakuutusoikeuden ratkaisu VakO 23.5.2012/6299:2011 on esimerkki tapauksesta, jossa myöntäjä on rajoittanut myöntämäänsä apurahaa siten, että vähintään 1500 euroa kuukaudessa on työskentelyn osuutta. Näin ollen 21 000 euron 12 kuukauden apurahasta on työskentelyn osuus vähintään 18 000 euroa ja enintään 3 000 euroa voidaan vähentää kuluja.

Esimerkki

Apurahansaajalle on myönnetty 9 kuukauden työskentelyajalle 15 000 euron suuruisen apuraha, johon apurahan myöntäjän mukaan sisältyy kuluihin tarkoitettu osuus. Apurahansaaja ilmoittaa Melalle työskentelyn alkaneen 1.3.2016 ja esittää kululaskelman, jonka mukaan apurahatyöskentelyyn liittyviä kuluja olisi 3000 euroa.

Mela hyväksyy kululaskelman ja myönnetystä apurahasta vähennetään työskentelyyn liittyvät kulut (15 000 euroa - 3 000 euroa = 12 000 euroa).

Tämän jälkeen apuraha jaetaan työskentelypäivien lukumäärällä (9 kk = 9 x 30 = 270 päivää) ja saatu rahamäärä kerrotaan 360:lla.

Apuraha	12 000	
-----		X 360 = 16 000 euroa
Työskentelypäivät	270	

Vakuutus vahvistetaan ajalle 1.3.2016 - 30.11.2016 vuotuisella työtulolla 16 000 euroa.

Sosiaaliturvamaksut

Apurahansaajan ansioperusteinen sosiaaliturva tuo mukanaan erilaisia sosiaaliturvaan liittyviä maksuja (työeläkevakuutusmaksu, työtaturmavakuutusmaksu, ryhmähenkivakuutusmaksu, sairausvakuutuslain mukaiset maksut sekä mahdollinen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen maksu). Näitä maksuja ei pidetä sellaisina MYEL 21 a §:ssä tarkoitettuina apurahatyöskentelyyn liittyvinä kuluina, jotka voitaisiin vähentää ennen työtulon vahvistamista.

3.8 Työryhmässä työskentelevän henkilön työtulon vahvistaminen

Työryhmälle myönnetystä apurahapäätöksestä ilmenee useimmiten vain työryhmän saaman apurahan määrä. Työryhmän jäsenen on esitettävä Melalle selvitys siitä, kuinka suuri osa työryhmälle myönnetystä apurahasta on varattu hänen työskentelyään varten. Työskentelyajan vahvistamista varten hänen tulee myös ilmoittaa, milloin hän suorittaa oman osuutensa työryhmän työstä.

Edellä mainittu selvitys annetaan ensisijaisesti MYEL-vakuutushakemuksella. Melalla on oikeus tarvittaessa velvoittaa hakija esittämään lisäselvitystä apurahan henkilökohtaisesta määrästä. Tällainen lisäselvitys voi olla esimerkiksi työryhmän vetäjän

antama ilmoitus kyseisen työryhmän jäsenen saaman henkilökohtaisen apurahan määrästä tai apurahahakemus.

3.9 Työtulon tarkistaminen kesken vakuutuskauden

Apurahansaajalle vahvistetaan vakuutus päätöksellä vuotuinen työtulo, joka perustuu apurahapäätöksellä myönnettyyn työskentelyapurahan määrään sekä apurahapäätöksestä tai apurahansaajan tekemästä ilmoituksesta ilmenevään työskentelyaikaan. Kun vakuutus vahvistetaan tietyllä työtulolla tietyksi ajaksi, sama työtulo on voimassa koko päätöksessä mainitun vakuutusajan. Työtuloa ei voida kesken vakuutusajan tarkistaa muusta syystä kuin työkyvyttömyyseläkkeelle tai osa-aikaeläkkeelle jäämisen johdosta.

3.9.1 Työkyvyttömyyseläkkeellä tai osa-aikaeläkkeellä olevan apurahansaajan työtulo

Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla on mahdollista jatkaa työskentelyä MYEL-vakuutettuna apurahansaajana. Työtuloksi vahvistetaan tällöin eläketapahtumasta alkaen työtulo, joka vastaa apurahansaajan jäljellä olevaa työkykyä apurahalla tehtävään työhön.

Osa-aikaeläkettä saavan apurahansaajan työtulo on puolet hänen MYEL 36 §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta vakiintuneesta työtulostaan, jos hän MYEL:n mukaisella osa-aikaeläkkeellä ollessaan jatkaa työtään apurahansaajana.

3.9.2 Työtulon tarkistaminen palkkakertoimella

Vuotuinen työtulo ilmoitetaan vakuutus päätöksellä päätöksen antamisvuoden tasossa. Työtulo tarkistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla palkkakertoimella.

Vakuutusmaksut peritään kunakin vuonna vahvistetun palkkakertoimen mukaisesti tarkistetun vuotuisen työtulon perusteella. Vastaavasti eläkettä laskettaessa kokonaistyötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Esimerkki

Vakuutus päätös on annettu 1.3.2016. Apurahansaajalle on vahvistettu MYEL-vakuutus ajalle 1.1.2016 - 31.12.2017 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa (vuoden 2016 tasossa). Vakuutusmaksu lasketaan vuonna 2016 15 000 euron vuotuisen työtulon perusteella. Vuoden 2017 alussa työtulo tarkistetaan vuodelle 2017 vahvistetulla palkkakertoimella ja vuoden 2017 työeläkevakuutusmaksut lasketaan em. palkkakertoimella tarkistetusta, vuoden 2017 tasossa olevasta työtulosta.

4 Vakuutuksen keskeyttäminen ja enneaikainen päättyminen

4.1 Vakuutuksen keskeyttäminen

Vakuutus vahvistetaan aina tietylle määräajalle. Jos on kysymys esimerkiksi kolmen vuoden ajalle myönnetystä apurahasta, on mahdollista, että vakuutuksen voimassaoloaikana työskentely keskeytyy pidempiaikaisesti.

Vahvistettu vakuutus voidaan keskeyttää, jos apurahalla työskentely keskeytyy vähintään neljän kuukauden ajaksi:

- apurahansaajan sairauden tai kuntoutuksen
- lapsen syntymän tai alle kolmivuotiaan lapsen hoidon
- asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen
- palkka- tai muun ansiotyön (1.6.2015 jälkeen)
- tai muun näihin verrattavan syyn vuoksi.

Vakuutuksen keskeyttäminen edellyttää lisäksi:

- apurahansaaja on ilmoittanut työskentelynsä keskeyttämisestä apurahan myöntäjälle ja tämä on kirjallisesti hyväksynyt työskentelyn keskeyttämisen, ja että
- vakuutusaikaa on keskeytyksen jälkeen jäljellä vähintään neljä kuukautta.

Vakuutus keskeytetään vain apurahansaajan hakemuksesta edellytysten täyttyessä sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työskentely on keskeytynyt. Jos apurahalla työskentely kuitenkin keskeytyy ennen kuin se on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta, vakuutus keskeytetään neljän kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta.

Esimerkki 1

Apurahansaajalle on vahvistettu vakuutus ajalle 1.8.2015 - 31.7.2016. Hän saa palkkatyön 15.1.2016 lukien kuudeksi kuukaudeksi. Hän hakee vakuutuksen keskeytystä. Keskeytys myönnetään hänelle, kun keskeyttämistä seuraavan kuukauden alusta eli 1.2.2016 lukien. Vakuutus jatkuu, kun työskentely apurahalla jatkuu eli jäljellä olevat 6 kuukautta.

Esimerkki 2

Apurahansaaja on vakuutettu 6 kuukauden ajaksi 1.9.2015 - 29.2.2016. Hän jää äitiyslomalle 15.1.2016. Vakuutusta ei voida keskeyttää, koska keskeytyksen jälkeen ei jää enää 4 kuukauden jaksoa. Vakuutus jää ennalleen.

Esimerkki 3

Apurahansaaja on vakuutettu 12 kuukauden ajaksi 15.9.2015 - 14.9.2016. Hän sairastuu 15.12.2015 lukien ja on sairauslomalla 6 kuukautta. Hänen vakuutuksensa voidaan keskeyttää vasta, kun 4 kuukautta alkamisesta on kulunut eli 15.1.2016 lukien. Vakuutus jatkuu jäljellä olevat 8 kuukautta, kun apurahatyö jatkuu.

4.2 Keskeytyksen jälkeen

Kun apurahalla työskentely keskeytyksen jälkeen jatkuu, vakuutuksen voimassaoloa jatketaan apurahansaajan hakemuksesta alkuperäisen vakuutus päätöksen mukaisella työtulolla alkuperäisessä vakuutus päätöksessä vahvistettujen työskentelypäivien mukaisesti jäljellä olevalle, vähintään neljän kuukauden ajalle.

Esimerkki

Apurahansaajalle on vahvistettu MYEL-vakuutus ajalle 1.7.2015 - 30.6.2016 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa. Hän jää äitiyslomalle ja vakuutus keskeytetään hakemuksesta 1.1.2016 lukien. Hän ilmoittaa Melalle jatkavansa apurahalla työskentelyä 1.1.2017. Hänen MYEL-vakuutustaan jatketaan keskeytymisen jälkeen jäljellä olevalle vakuutusajalle (6 kk) eli ajalle 1.1.2017 - 30.6.2017 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa, joka kuitenkin tarkistetaan kyseisen vuoden palkkakertoimella.

4.3 Vakuutuksen päättyminen kesken vakuutusajan

Vakuutus voidaan päättää myös vakuutus päätöksessä vahvistettua vakuutuksen päättymispäivää aikaisemmin, jos apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että hän on lopettanut työskentelynsä apurahansaajana tai jos hän ei enää muutoin ole vakuuttamisvelvollinen.

4.3.1 Työskentelyn päättyminen

Vakuutuksen päättäminen ennen aikaisesti on mahdollista esimerkiksi työkyvyttömäksi tulemisen johdosta tai jos apurahansaaja on ilmoittanut apurahan myöntäjälle lopettaneensa työskentelyn apurahansaajana muusta syystä. Vakuutus päätetään tällöin siihen päivään, jolloin työskentely on päättynyt.

4.3.2 Ei vakuuttamisvelvollisuutta

Vakuutus voidaan joutua päättämään vakuutus päätöksessä vahvistettua vakuutuksen päättymispäivää aikaisemmin myös siksi, ettei työskentely enää kuulu MYEL:n piiriin. Mela voi selvityksen saatuaan tarkistaa aikaisemmin annettua vakuutus päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty.

Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi seuraavat:

- apurahansaaja jää kesken apurahalla työskentelyn työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle. Vakuutus päätetään tällöin vanhuuseläkkeen alkamista edeltävään päivään.
- apurahansaaja on muuttanut ulkomaille asumaan, eikä kuulu enää Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Vakuutus päätetään tällöin ulkomaille muuttamista edeltävään päivään.
- työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetun apurahansaajan työtulo jää työkyvyttömyyden johdosta alle lain vähimmäisrajan hänen jäljellä oleva työkykynsä huomioon ottaen.

5 Apurahojen yhdistäminen

Apurahansaaja voi halutessaan 1.6.2015 voimaantulleen lainmuutoksen jälkeen yhdistää tietyin ehdoin toisen apurahan vakuutuksessa jo huomioon otettuun apurahaan.

Yhdistettävän apurahan edellytykset:

- on saatu samalta myöntäjältä kuin jo vakuutettu apuraha
- tarkoitettu samaan työhön
- on myönnetty samana päivänä tai myöhemmin kuin jo vakuutettu apuraha
- työskentelyn on oltava samanaikaista tai jatkuu aiemman apurahan perään keskeytyksettä
- työskentelyn yhdistettävällä apurahalla on alettava 1.6.2015 tai sen jälkeen
- uuden työskentelyn on kestettävä vähintään kuukauden mutta alle 4 kuukautta
- apurahasta laskettavan työtulon on oltava yli pakollisen vakuuttamisen rajan.

Apurahansaajan on haettava yhdistämistä ennen kuin työskentely yhdistettävällä apurahalla on päättynyt. Hakemuksessa on esitettävä yhdistettävän apurahan myöntämistä koskeva päätös, selvitys työskentelyajasta ja apurahan liittymisestä samaan työhön kuin jo vakuutettu apuraha.

Yhdistäminen voidaan tehdä, vaikka vakuutuksen ehdot täyttävästä vakuutuksesta ei olisi vielä annettu päätöstä.

6 Kansainväliset vakuuttamistilanteet

Kansainvälisillä vakuuttamistilanteilla tarkoitetaan tässä oppaassa seuraavia tilanteita:

- Suomesta myönnetyn apurahan saanut apurahansaaja tulee ulkomailta Suomeen tekemään apurahatyötä
- Apuraha on myönnetty Suomesta ulkomailla tehtävää työtä varten
- Suomessa jo MYEL-vakuutettu apurahansaaja lähtee kesken vakuutuskauden ulkomaille asumaan ja työskentelemään.

Seuraavassa käydään läpi kukin tilanne MYEL-vakuuttamisen kannalta.

6.1 Apurahansaaja tulee ulkomailta Suomeen tekemään apurahatyötä

Jos henkilö tulee ulkomailta tekemään Suomeen apurahatyötä, ratkaisevaa sovellettavien säännösten kannalta on se, mistä maasta hän tulee Suomeen. Seuraavassa on käsitelty erikseen tilanteet, joissa apurahansaaja tulee Suomeen maista, joihin sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai maasta johon sovelletaan kahdenvälistä sosiaaliturvasopimusta tai sopimuksettomasta maasta.

6.1.1 Apurahansaaja tulee Suomeen EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä tekemään apurahatyötä

Jos henkilö tulee Suomeen apurahalla työskentelyä varten EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä, hänet voidaan MYEL-vakuuttaa edellyttäen, että EY:n sosiaaliturva-asetuksen lainvalintasääntöjen mukaan häneen sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ja MYEL-vakuuttamisen muut edellytykset täyttyvät. Suomessa asu- mista ei näissä tilanteissa kuitenkaan edellytetä. Suomessa apurahansaajia pidetään EY:n sosiaaliturva-asetusta sovellettaessa itsenäisinä ammatinharjoittajina.

EY:n sosiaaliturva-asetuksella pyritään siihen, että henkilö kuuluu vain yhden jäsen- valtiossa lainsäädännön alaan kerrallaan. Sosiaaliturva-asetuksen pääsääntönä on, et- tä itsenäinen ammatinharjoittaja kuuluu sen maan sosiaaliturvaan, jonka alueella hän toimii.

EU- tai ETA-maat

EY:n sosiaaliturva-asetusta sovelletaan EU- ja ETA-maihin. On huomattava, että EY:n sosiaaliturva-asetuksen soveltumisen kannalta ei ole ratkaisevaa apurahansaajan kansalaisuus. Jos apurahansaaja on ollut viimeksi vakuutettuna EU- tai ETA-maassa ennen muuttoaan Suomeen, häneen sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta, vaikka hän ei olisi EU- tai ETA-maan kansalainen.

Sveitsi

EU:n ja Sveitsin solmiman sopimuksen perusteella myös Sveitsissä asuvaan EU- tai ETA-maan kansalaiseen tai Sveitsin kansalaiseen sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta.

A1- todistus osoittaa, minkä valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan, kun hen- kilö työskentelee EU- tai ETA-maassa. A1- todistuksen antaa kunkin jäsenvaltion toimivaltainen viranomais-alue, Suomessa Eläketurvakeskus. Kun pääsääntönä on työskentelymaassa vakuuttamisen periaate A1- todistuksella henkilö voi osoittaa kuuluvansa muun maan kuin työskentelymaan sosiaaliturvan piiriin.

Suomessa tehtävä apurahatyö

Jos työ tehdään Suomessa Suomesta myönnetyn apurahan turvin, EU- tai ETA- maasta tai Sveitsistä tuleva apurahansaaja vakuutetaan pääsääntöisesti apuraha- työstä Suomessa, ellei hänellä ole esittää toisen jäsenvaltion viranomaisen antamaa A1- todistusta siitä, että hän kuuluu apurahalla työskentelyn osalta toisen maan so- siaaliturvan piiriin.

Esimerkki

Saksalainen apurahansaaja on saanut Suomesta 20 000 euron suuruisen apurahan Suomessa tehtävää vuoden kestävästä apurahatyöstä varten. Hänellä ei ole Saksassa muuta ansiotoimintaa. Hänet vakuutetaan Suomessa apurahatyöstä.

6.1.2 Apurahansaaja tulee Suomeen sosiaaliturvasopimusmaasta tekemään apurahatyötä

Pääsääntöisesti sosiaaliturvasopimusmaasta Suomeen tulevan apurahansaajan tulee vakuuttaa itsensä työskentelymaassa eli Suomessa.

Jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sosiaaliturvasopimuksen määräysten perusteella, MYEL-vakuuttamisessa muutoin edellytettyä Suomessa asumista ei näissä tilanteissa edellytetä.

Suomella on sosiaaliturvasopimus Australian, Chilen, Intian, Israelin, Kanadan, Quebecin ja USAn kanssa. Kaikki sopimukset eivät kata kaikkia etuuksia. Australian sopimus ei koske apurahansaajia.

Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa soveltamisratkaisun siitä, voidaanko sosiaaliturvasopimusmaasta Suomeen tuleva apurahansaaja MYEL-vakuuttaa Suomessa tehdystä työstä.

6.1.3 Sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja tulee Suomeen tekemään apurahatyötä

Sopimuksettomia maita ovat muut maat kuin EU- tai ETA-maat, Sveitsi tai sosiaaliturvasopimusmaat.

Jos apurahansaaja muuttaa sopimuksettomasta maasta Suomeen apurahalla työskentelyä varten, hänen on täytettävä soveltamisalain ehdot Suomeen vakinaisesti muuttavasta henkilöstä, jotta hänet voitaisiin MYEL-vakuuttaa Suomessa asuvana henkilönä.

Soveltamisalain mukaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä voidaan soveltaa apurahansaajaan jo maahantulosta alkaen, jos apurahansaajan voidaan katsoa hänen olosuhteensa kokonaisuudessaan huomioon ottaen muuttaneen Suomeen vakinaisesti asumaan.

6.1.3.1 Kokonaisarvio

Tällöin asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa:

- 1) hän on aiemmin asunut vakinaisesti Suomessa tai että hän on suomalaista syntyperää;
- 2) hän on pakolainen tai saanut oleskeluluvan Suomessa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella;
- 3) hän on Suomessa vakinaisesti asuvan henkilön perheenjäsen;
- 4) hänellä on työsopimus tai muu siihen rinnastettava sopimus Suomessa tehtävää työtä varten tai hänelle on myönnetty ulkomaalaislain ([301/2004](#)) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti;
- 5) hän on tosiasiallisesti asunut Suomessa vähintään vuoden ajan maahan muuton jälkeen; taikka
- 6) hänellä on muita siteitä Suomeen.

6.1.3.2 Asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltaminen apurahansaajaan

Apurahansaajan kohdalla sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvaa, mikäli hän työskentelee apurahalla vähintään vuoden. Yleensä yksittäisellä apurahalla

työskentely kestää enintään vuoden, jolloin tosiasiallisen Suomessa asumisen kriteeri täyttyy vasta, kun apurahansaajalle myönnetään toisen vuoden apuraha. Asumisperusteista sosiaaliturvaa sovelletaan tällöin toisen apurahakauden alusta.

Mikäli apurahansaaja on samaan aikaan palkkatyössä, häneen sovelletaan asumisperusteista sosiaaliturvaa, jos palkkatyö kestää vähintään 4 kuukautta. Tällöin hänet vakuutetaan myös apurahatyöstä, mikäli apurahatyötä tehdään samaan aikaan. Asumisperusteista sosiaaliturvaa sovelletaan, mikäli apurahatyö jatkuu palkkatyön päätyttyä ja koko työskentelyjakso kestää vähintään vuoden.

Oleskelulupa

Asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin pääseminen edellyttää myös, että maassa oleskelu, asuminen ja työskentely on laillista. Suomeen muuttavalla henkilöllä on oltava vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava, voimassa oleva oleskelulupa, silloin kun sellainen lupa vaaditaan. MYEL-vakuutusta ei voida vahvistaa ennen kuin apurahansaajalle on myönnetty oleskelulupa.

Esimerkkejä

Venäläinen tutkija on saanut kolmivuotisen apurahan (20 000 euroa/vuosi) lääketieteellistä tutkimusta tekevän työryhmän jäsenenä. Hänellä ei ole muita siteitä Suomeen. Koska apuraha on myönnetty yli vuodeksi ja on määrältään suurempi kuin 1019 euroa/kk, apurahansaajan voidaan katsoa muuttaneen vakinaisesti Suomeen. Jos hänelle on myös myönnetty oleskelulupa, hänet voidaan MYEL-vakuuttaa.

Marokkolainen tanssitaideita harjoittava henkilö on saanut 15 000 euron suuruisen apurahan Suomessa tehtävää puolen vuoden pituista esityskiertuetta varten. Hänellä ei ole muita siteitä Suomeen. Koska apuraha on alle vuoden pituinen, apurahansaajan ei voida katsoa muuttaneen Suomeen vakinaisesti. Häntä ei voida MYEL-vakuuttaa, koska Suomessa asumisen ehto ei täyty.

Samassa tanssitaideita harjoittavassa ryhmässä on toinen marokkolainen apurahansaaja, joka on juuri avioitunut Suomessa vakinaisesti asuvan suomalaisen kanssa. Hänellä on oleskelulupa vähintään yhdelle vuodelle. Vaikka 15 000 euron apuraha on myönnetty vain vuoden ajalle, perhesiteiden vuoksi apurahansaajan katsotaan asuvan Suomessa vakinaisesti ja hänet voidaan MYEL-vakuuttaa.

MYEL-vakuuttamisvelvollisuuden kannalta on ratkaisevaa, onko apurahansaaja apurahalla työskentelyn alkaessa katsottava Suomessa asuvaksi henkilöksi.

6.1.3.3 Myöhemmin täyttää ehdot

Jos sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja ei työskentelyn alkaessa vielä täytä Suomessa asumisen ehtoja soveltamisalain mukaisesti, mutta täyttää ne myöhemmin kesken apurahakauden, hänet MYEL-vakuutetaan siitä päivästä lukien, jolloin Suomessa asumisen edellytys täyttyy, jos vakuuttamisen ehdot muutoin täyttyvät jäljellä olevalle ajalle.

6.1.3.4 Kelan ja Melan toimivalta asiassa

Asumisperusteiseen sosiaaliturvaan liittyvää soveltamisalalakia toimeenpanelee Kela. Jos Kela katsoo apurahansaajan muuttaneen Suomeen vakinaisesti heti maahantulosta lukien, hänelle tulee oikeus useisiin Kelan toimeenpanemista etuusjärjestelmistä myönnettäviin etuuksiin, kuten esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisiin etuuksiin.

MYEL:a koskevien lain esitöiden mukaan MYEL-vakuuttamisen edellytyksenä oleva Suomessa asuminen ratkaistaan soveltamisalain periaatteiden mukaisesti. Tällä perusteella Mela voi vakuuttaa apurahansaajan, mikäli apurahansaaja täyttää yllämainitut perustelut eikä Kela ole ottanut kantaa vakuuttamiseen.

6.1.3.5 Ei ole muuttanut Suomeen vakinaisesti

Jos kokonaisarvion perusteella katsotaan, ettei sopimuksettomasta maasta Suomeen muuttava henkilö ole muuttanut Suomeen vakinaisesti, häntä ei voida MYEL-vakuuttaa apurahalla työskentelystä.

6.2 Apuraha on myönnetty ulkomailla tehtävää apurahatyötä varten

Apurahansaaja, joka saa Suomesta apurahan ulkomailla tehtävää apurahalla työskentelyä varten, voi kuulua MYEL:n piiriin. Käytännössä vakuuttamisen edellytykset ratkeavat sen perusteella, mistä maasta on kysymys. Seuraavassa käsitellään erikseen tilanne, jossa apuraha on myönnetty:

- EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä tapahtuvaa työskentelyä varten
- Sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyä varten
- Sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten

6.2.1 Apuraha on myönnetty EU tai ETA-maassa tai Sveitsissä työskentelyyn

EU- tai ETA-maissa tai Sveitsissä tapahtuvaan työskentelyyn sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta. MYEL soveltuu vain sellaiseen apurahansaajaan, johon EY:n sosiaaliturva-asetuksen lainvalintasääntöjen mukaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. EY:n sosiaaliturva-asetuksessa lähtökohtana on työskentelymaassa vakuuttamisen periaate. Tämän vuoksi toisessa jäsenvaltiossa tehtävän työn vakuuttaminen Suomessa edellyttää Eläketurvakeskuksen antamaa A1-todistusta, jonka perusteella apurahansaaja voi kuulua edelleen lähtömaansa eli Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Apurahansaaja voi kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä työskentelyn osalta mm. nk. lähetettynä itsenäisenä ammattiharjoittajana tai poikkeusluvan perusteella. Apurahansaajan tulee ennen työskentelyn alkamista hakea Eläketurvakeskukselta A1-todistusta siitä, että hän kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin em. työskentelyn osalta. A1-todistusta haetaan Eläketurvakeskukselta lomakkeella, jonka voi tulostaa osoitteessa www.etk.fi.

Jos apurahansaajalla on EU- tai ETA-maassa tehtävän apurahatyön rinnalla samanlaisesti muuta apurahalla työskentelyä Suomessa tai työ/virkasuhde tai yrittäjätoimintaa Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa, vakuuttaminen ratkeaa kahdessa valtiossa työskentelyä koskevien EY:n sosiaaliturva-asetuksen säännösten mukaan.

Näitä eri tilanteita käydään seuraavana läpi yleisellä tasolla.

6.2.1.1 Lähetetty itsenäinen ammatinharjoittaja

EY:n sosiaaliturva-asetuksen nk. lähetettyä itsenäistä ammatinharjoittajaa koskevien säännösten mukaan apurahansaaja voi enintään kahden vuoden kestävän ulkomailla työskentelyn osalta kuulua edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin.

Jos kyseessä on suomalainen apurahansaaja, joka ei muutoin työskentele siinä EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä, jossa tapahtuvaa työskentelyä varten hänelle on myönnetty apuraha, hän kuuluu yleensä enintään vuoden kestävän työskentelyn osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin. Apurahansaajan hakemuksesta Eläketurvakeskus myöntää tällöin hänelle A1- todistuksen lähetettynä itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Eläketurvakeskus antaa A1- todistusta koskevasta hakemuksesta aina valituskelpoisen päätöksen, kun on kysymys nk. lähetettyä itsenäistä ammatinharjoittajaa koskevasta päätöksestä. Päätöksestä voi valittaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja lautakunnan päätöksestä edelleen vakuutusoikeuteen.

6.2.1.2 Lähetetty työntekijä jolla myös apurahatyötä

Apurahansaaja saattaa saada ulkomailla ollessaan myös palkkaa Suomesta. Jos työnantaja on hakenut lähetetyn työntekijän todistuksen, ei apurahansaajan tarvitse enää hakea erikseen A1-todistusta apurahansaajana. Ainoastaan siinä tilanteessa, että hän työskentelee apurahalla pidemmän ajan kuin miltä hänelle maksetaan Suomesta palkkaa, hänen tulee hakea apurahatyöhön erikseen A1-todistus.

6.2.1.3 Poikkeuslupa

Jos työskentely EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä kestää yli kaksi vuotta, työskentely voidaan vakuuttaa Suomessa vain poikkeusluvalla, josta Eläketurvakeskus on sopinut asianomaisen jäsenvaltion viranomaisen kanssa. Poikkeuslupa edellyttää aina työskentelyyn viranomaisen suostumusta ja poikkeuslupa voidaan myöntää enintään viideksi vuodeksi yhteen maahan. Näissäkin tilanteissa apurahansaaja saa Eläketurvakeskukselta A1- todistuksen (edellyttää hakemista). Jos poikkeuslupaa ei haeta tai anneta, työ kuuluu vakuuttaa työskentelymaassa. Poikkeusluparatkaisuista apurahansaajalla on valitusoikeus sosiaali- ja terveysministeriön kautta korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

6.2.1.4 Työskentely kahdessa jäsenvaltiossa

Jos apurahansaajalla on EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä tapahtuvan apurahatyön rinnalla toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa työskentelyä, ei ole kysymys nk. lähetetyn itsenäisen ammatinharjoittajan tilanteesta. Vakuuttamismaa ratkeaa tällöin EY:n sosiaaliturva-asetuksen kahdessa jäsenvaltiossa työskentelyä koskevien säännösten mukaan.

EY:n sosiaaliturva-asetuksen pääsääntö on yhdessä maassa vakuuttamisen periaate, joten lähtökohtaisesti myös kahdessa maassa tapahtuva työskentely vakuutetaan vain yhdessä maassa.

Myös sellaisen henkilön, joka työskentelee kahdessa tai useammassa maassa apurahansaajana, työ- tai virkasuhteisena tai yrittäjänä, tulee hakea A1-todistusta Eläketurvakeskukselta.

6.2.1.5 Työsuhde toisessa jäsenvaltiossa ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toisessa

Jos henkilö työskentelee samanaikaisesti työsuhteessa yhdessä jäsenmaassa ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toisessa, hänet vakuutetaan yleensä koko työskentelyn osalta siinä maassa, jossa hän on työsuhteessa.

6.2.1.6 Apurahalla työskentelyä useammassa maassa

Jos apurahansaajalla on samanaikaisesti Suomessa tehtävää MYEL-vakuutettua apurahatyötä ja sen lisäksi hän tekee apurahatyötä EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä Suomesta myönnetyllä apurahalla, on myös kysymys kahdessa jäsenvaltiossa työskentelevästä henkilöstä.

Jos apurahatyötä pidetään ko. maassa itsenäisenä ammatinharjoittajana tehtynä työnä, kahdessa jäsenvaltiossa itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva apurahansaaja vakuutetaan siinä maassa, jossa hän asuu, jos hänen työskentelystään merkittävä osa tapahtuu siellä.

Jos apurahansaaja ei tee apurahatyötä lainkaan asuinmaassaan, hänen katsotaan kuuluvan sen maan lainsäädännön piiriin, jossa hän harjoittaa pääosaa apurahatyöstään.

6.2.1.7 Eläketurvakeskuksen ratkaisu

Eläketurvakeskus ratkaisee, voiko apurahansaaja kuulua Suomen sosiaaliturvan piiriin tilanteessa, jossa hänellä on EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä tapahtuvaa työskentelyä varten myönnetyn apurahan rinnalla Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa työsuhde, yritystoimintaa tai apurahalla työskentelyä. Jos henkilö kuuluu Suomesta myönnetyllä apurahalla työskentelyn osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin, Eläketurvakeskus antaa apurahansaajalle A1-todistuksen ja hänet voidaan MYEL-vakuuttaa.

Jos apurahansaaja ei EY:n sosiaaliturva-asetuksen mukaan kuulu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin toisessa jäsenvaltiossa tehdyn apurahatyön osalta, hänelle ei anneta A1- todistusta. Eläketurvakeskus antaa hakijalle kuitenkin aina myös hylkäävästä ratkaisusta valituskelpoisen päätöksen/kirjeen. Apurahalla työskentely vakuutetaan tällöin Suomen sijasta työskentelymaan säännösten mukaan, jos työskentely kuuluu ko. jäsenvaltion säännösten mukaan eläkevakuuttaa.

6.2.2 Apuraha on myönnetty sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyä varten

Kun apurahansaaja lähtee Suomesta myönnettyllä apurahalla työskentelemään sosiaaliturvasopimusmaahan, MYEL-vakuuttaminen ratkeaa kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

Myös sosiaaliturvasopimusmaiden osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluminen on selvitettävä Eläketurvakeskuksessa.

6.2.3 Apuraha on myönnetty sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten

Sopimuksettomilla mailla tarkoitetaan muita maita kuin EU- tai ETA-maita, Sveitsiä tai sosiaaliturvasopimusmaita sekä CERNiä.

Jos Suomessa asuvalle henkilölle on myönnetty apuraha sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten, apurahansaaja kuuluu MYEL:n piiriin, jos vakuuttamisen ehdot muutoin täyttyvät.

6.2.4 Apurahansaaja lähtee MYEL-vakuutuksen voimassa ollessa ulkomaille työskentelemään

MYEL-vakuutus voidaan pitää ilman erillistä päätöstä voimassa apurahansaajan vakuutusaikana tekemien lyhyiden, alle kuukauden mittaisten työmatkojen aikana. Jotkut maat kuitenkin saattavat vaatia A1 -todistuksen lyhyemmillekin työmatkoille tai työkeikoille. Tällöin apurahansaajan tulee hakea A1 -todistusta Eläketurvakeskuksetta.

Jos kuitenkin ulkomailla työskentely on pidempiaikaista eli kuukauden tai yli kuukauden kestävä, tulee apurahansaajan ilmoittaa asiasta Melalle.

Apurahansaajan muuttaessa ulkomaille työskentelemään, on selvitettävä erikseen pysyykö hänelle jo myönnetty MYEL-vakuutus voimassa. Asian ratkaiseminen ja sovellettavat säännökset riippuvat siitä, missä maassa työskentely jatkossa tulee tapahtumaan.

6.2.4.1 EU- tai ETA-maa tai Sveitsi

Edellä mainittujen maiden osalta sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta. Apurahansaajan MYEL-vakuutus voi tällöin pysyä voimassa, jos häneen sovelletaan edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen nojalla. Asiasta päättää Eläketurvakeskus.

Ennen toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin työskentelemään lähtemistä apurahansaajan tulisi aina hakea Eläketurvakeskukselta ratkaisua kuulumisestaan Suomen sosiaaliturvan piiriin (A1- todistus)

Jos kyseessä on alle kahden vuoden kestävä työskentely, MYEL-vakuutus voi pysyä voimassa nk. lähetettyä ammatinharjoittajaa koskevien säännösten nojalla. Kahta vuotta pidemmän työskentelyn osalta tarvitaan poikkeuslupa.

Jos apurahansaajalla on työskentelyä useammassa jäsenvaltiossa samanaikaisesti, vakuuttaminen ratkeaa EY:n sosiaaliturva-asetuksen kahdessa jäsenvaltiossa työskentelyä koskevien säännösten mukaan. Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuulumisen ratkeaa samojen periaatteiden mukaan kuin edellä kohdassa 6.2.1.6 on selostettu.

Jos Eläketurvakeskus antaa apurahansaajalle A1- todistuksen koskien työskentelyä edellä mainituissa maissa, MYEL-vakuutus pysyy voimassa. Jos todistusta ei anneta, MYEL-vakuutus joudutaan päättämään ulkomaille muuttamista edeltävään päivään.

6.2.4.2 Sosiaaliturvasopimusmaat

Myös sosiaaliturvasopimusmaiden osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisen on selvitettävä Eläketurvakeskuksessa. Ennen sosiaaliturvasopimusmaahan lähtemistä hakijan tulee olla yhteydessä Eläketurvakeskukseen ja selvittää, voidaanko hänet edelleen vakuuttaa Suomessa.

Jos toimintaa ei voida vakuuttaa enää Suomessa sosiaaliturvasopimusmaahan lähdön jälkeen, MYEL-vakuutus päätetään ulkomaille muuttamista edeltävään päivään.

6.2.4.3 Sopimuksettomat maat

Apurahansaajalle myönnetty MYEL-vakuutus pysyy voimassa kun apurahansaaja lähtee sopimuksettomaan maahan (muu maa kuin EU-, tai ETA-maa tai Sveitsi tai sosiaaliturvasopimusmaa sekä CERN) asumaan ja työskentelemään, jos hän edelleen kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain mukaan.

Alle vuoden oleskelu

Soveltamisalalain mukaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan edelleen Suomessa asuvaan henkilöön, joka tilapäisesti oleskelee ulkomailla, jos oleskelun voidaan arvioida kestävän enintään yhden vuoden. Jos henkilö kuitenkin toistuvasti oleskelee ulkomailla siten, ettei yhdenjaksoinen oleskelu ylitä yhtä vuotta, Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan vain, jos hänen ulkomailla oleskelusta huolimatta katsotaan asuvan vakinaisesti Suomessa ja hänellä on kiinteät siteet Suomeen. Apurahansaajan tulee ilmoittaa ulkomaille lähdöstä Kelalle, vaikka oleskelu kestäisi alle vuoden. Alle vuoden pituinen ulkomaille muutto sopimuksettomaan maahan ei siten vaikuta MYEL-vakuutuksen voimassaoloon, mikäli vakuuttamisen muut ehdot edelleen täyttyvät.

Yli vuoden oleskelu

Mikäli oleskelu ulkomailla kestää yli vuoden, apurahansaaja voi pysyä Suomen sosiaaliturvan piirissä vain, jos hän on saanut Kelalta asiasta päätöksen. Yli vuoden kestävän ulkomailla oleskelun johdosta apurahansaajan tulee siten aina hakea Kelalta päätös siitä, että hän kuuluu ulkomailla työskentelynsä ajan edelleen Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Suomen sosiaaliturvan piirissä pysyminen edellyttää tällöin, että apurahansaajalla on kiinteät siteet Suomeen. Arvioinnissa otetaan huomioon Suomessa ja toisessa maassa oleskelun ja asumisen kesto ja jatkuvuus sekä perhesiteet. Osoituksena kiinteistä siteistä voidaan pitää toistuvaa oleskelua, asuntoa, työsuhdetta, työn luonnetta, työnantajan kotipaikkaa ja työeläketurvan järjestämistä Suomessa sekä muita näihin verrattavia seikkoja.

Jos Kela antaa myönteisen päätöksen, MYEL-vakuutus pysyy voimassa edellyttäen, että vakuuttamisen muut ehdot edelleen täyttyvät. Jos Kela katsoo, ettei hakijaan voida soveltaa soveltamisalalakia enää ulkomaille muuton jälkeen, MYEL-vakuutus joudutaan päättämään ulkomaille muuttoa edeltävään päivään.

Pisimmillään apurahansaaja voi pysyä kymmenen vuoden yhdenjaksoisen ulkomailla tapahtuvan apurahalla työskentelyn aikana Suomen sosiaaliturvan piirissä. Apurahansaajan tulee kuitenkin hakea viiden vuoden ulkomailla työskentelyn jälkeen Kelalta uusi päätös, koska Kela voi antaa päätöksen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuulumisesta aina enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

7 Apurahansaajan vakuutusmaksu

Eläketurvansa kustantamiseksi apurahansaaja on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun (MYEL-maksun), ryhmähenkivakuutusmaksun sekä työtapaturmavakuutusmaksun (MATA-työtapaturmavakuutusmaksu).

7.1 MYEL-vakuutusmaksun määräytyminen

Työeläkevakuutusmaksun (MYEL-maksun) määräytymiseen vaikuttaa vakuutusaika, vuotuisen työtulon määrä, vakuutetun ikä sekä sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamat perusprosentit, jotka on sidottu työntekijän eläkelain (TyEL) mukaiseen TyEL-maksuun. Perusprosentit vahvistetaan erikseen alle 53-vuotiaille ja 53 vuotta täyttäneille.

Vuonna 2016 alle 53-vuotiaan vakuutetun perusprosentti on 23,60 ja 53 vuotta täyttäneen vakuutetun perusprosentti on 25,10.

Maksu lasketaan 26 474,52 euron vuotuiseseen työtuloon saakka alennetun prosentin mukaan. Alennettu prosentti on 54 % perusprosentista.

Maksu lasketaan väliprocentin mukaan siltä osin kun työtulo ylittää 26 474,52 euroa, mutta on korkeintaan 41 602,87. Väliprocentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,46-kertaisen työtulon ja 4 160,35 euron summa jaetaan 16 338,63 eurolla. Väliprocenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 41 602,87 euroon saakka. Saadut summat lasketaan maksua määrättäessä yhteen.

Kun työtulo ylittää 41 602,87 euroa, on vakuutusmaksuprosentti perusprosentin suuruinen tämän euromäärän ylittävältä osalta.

Huom. Tässä luvussa yllä olevat euromäärät ovat vuoden 2016 tasossa.

MYEL-vakuutusmaksut määräytyvät kunakin vuonna vahvistetun palkkakertoimen mukaisesti tarkistetun vuotuisen työtulon perusteella.

MYEL-vakuutusmaksu määrätään vakuutuskohtaisesti kunkin apurahan osalta vahvistetun vuotuisen MYEL-työtulon perusteella.

Esimerkki

30-vuotias apurahansaaja vakuutetaan ajalle 1.1.2016 - 31.12.2016 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa (vakuutus 1). Apurahansaaja vakuutetaan lisäksi ajalle 1.7.2016 - 30.6.2017 vuotuisella työtulolla 25 000 euroa (vakuutus 2).

Vakuutusmaksuprosentti on alennetun prosentin mukainen vakuutus 1:ssä eli 12,7980 prosenttia. Vakuutus 2:ssä vuoden 2016 vakuutusmaksu on alennetun vakuutusmaksuprosentin mukainen 26 474,52 euron vuosityötuloon asti ja mainitun vuosityötulon ylittävältä osalta väliprocentin mukainen.

7.2 Ryhmähenkivakuutusmaksu

Kun apurahansaajalle vahvistetaan MYEL-vakuutus, siihen liittyy automaattisesti ryhmähenkivakuutusturva, MATA- työtapaturmaturva sekä oikeus Mela-sairauspäivärahaan.

Apurahansaajan ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksu lasketaan vuotuisena tasamaksuna siten, että maksujen yhteismäärän tulee kattaa kaksi kolmannesta apurahansaajien ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista. Se määritetään vuosittain. Vuonna 2016 ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksu on 0 euroa vuodessa. Ryhmähenkivakuutusmaksu eräännyy maksettavaksi samanaikaisesti MYEL-vakuutusmaksun kanssa.

7.3 Työajan MATA-vakuutuksen maksu

Vastaavasti MYEL-vakuutetun apurahansaajan on maksettava vakuutuksen ajalta työajan MATA-vakuutusmaksu (MATA-työtapaturma- ja ammattitautivakuutusmaksu). Apurahansaajan työajan MATA-vakuutusmaksu muodostuu kaikille apurahansaajille samansuuruisesta pohjaosasta ja apurahansaajalle MYEL-vakuutuksen vuotuisen työtuloon perustuvasta ansio-osasta. Työajan MATA-vakuutuksen maksu vuonna 2016 lasketaan seuraavasti: 1,60 euroa + 0,075 prosenttia MYEL-työtulosta.

Myös työajan MATA-vakuutusmaksut määräytyvät kunakin vuonna vahvistetun palkkakertoimen mukaisesti tarkistetun vuotuisen työtulon perusteella. MATA-työtapa-turvavakuutusmaksua koskevat pääsääntöisesti samat käsittelysäännöt kuin MYEL-vakuutusmaksua ja se peritään MYEL-vakuutusmaksun yhteydessä.

7.4 Vakuutus voimassa vain osan vuotta

Jos vakuutus on voimassa vain osan vuotta, yllä mainitulla tavalla lasketut vuotuiset vakuutusmaksut suhteutetaan vakuutuksen voimassaoloaikaan.

7.5 Vakuutusmaksun laskutus

Vakuutusmaksu peritään vakuutetulta Melan toimesta laskulla tiettyinä asetuksessa säädettyinä eräpäivinä (valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjän eläkelain täytäntöönpanosta; 1407/2006). Lasku voidaan toimittaa apurahansaajalle postitse tai vakuutettu voi halutessaan saada sen myös sähköisenä e-laskuna. Myös suoramaksu on mahdollista.

7.5.1 Vakuutusmaksun eräpäivät

Vakuutuksen alkaessa Mela määrää vakuutusmaksun eräpäivän. Käytännössä ensimmäinen maksu erääntyy pääsääntöisesti vakuutus päätöksen antamista seuraavan kuukauden 15 päivänä. Silloin on maksettava myös vakuutus päätöksen antamista edeltävää aikaa koskevat vakuutusmaksut.

Jos vakuutus on voimassa enintään kuusi kuukautta, koko vakuutusmaksu voidaan periä kerralla Melan määräämänä eräpäivänä.

Edellä tarkoitetun ensimmäisen eräpäivän jälkeen vakuutusmaksu peritään neljä kertaa vuodessa säännöllisinä eräpäivinä. Apurahansaajan työeläkevakuutusmaksun säännölliset eräpäivät ovat maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun 15. päivä. Jos MYEL-vakuutus keskeytetään apurahansaajan hakemuksesta, keskeytyspäivään mennessä erääntyneet vakuutusmaksut peritään Melan määräämänä eräpäivänä.

MYEL-vakuutuksen päättyessä maksamatta oleva vakuutusmaksu erääntyy seuraavan kuun 15. päivä.

7.5.2 Samanaikaisesti useampi apurahansaajan vakuutus

Koska MYEL-vakuutus vahvistetaan apurahakohtaisesti, myös MYEL-vakuutusmaksu ja MATA-työtapa-turvavakuutusmaksu määrätään kunkin MYEL-vakuutuksen osalta erikseen. Kun vakuutusmaksut useammasta vakuutuksesta on määrätty, samana eräpäivänä erääntyvät vakuutusmaksut peritään kuitenkin apurahansaajalta yhdellä laskulla.

7.5.3 Samanaikaisesti apurahansaajan vakuutus ja maatalousyrittäjän vakuutus

Maatalousyrittäjätoimintaan ja apurahalla työskentelyyn liittyvät vakuutusmaksut peritään erikseen. Maatalousyrittäjätoimintaan ja apurahalla työskentelyyn liittyvien vakuutusmaksujen eräpäivät määräytyvät eri tavalla.

Henkilö, joka on MYEL-vakuutettu sekä maatalousyrittäjänä että apurahansaajana, on velvollinen suorittamaan vain maatalousyrittäjien ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksun siltä ajalta, jona maatalousyrittäjän ja apurahansaajan MYEL-vakuutukset ovat samanaikaisesti voimassa.

7.6 Viivästyskorko

Jos vakuutusmaksua ei makseta eräpäivään mennessä, erääntyneestä maksusta on viivästymisen ajalta maksettava viivästyskorkoa, joka on suuruudeltaan korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko.

7.7 Ulosottoperintä

Jos vakuutusmaksua ei ole maksettu, Mela lähettää yhden maksukehotuksen. Jos vakuutusmaksua ei maksukehotuksenkaan antamisen jälkeen suoriteta, perintä hoidetaan ulosottoimin.

Melan määräämät lakisääteiset vakuutusmaksut ja niihin liittyvät viivästyskorot ovat suoraan ulosottokelpoisia.

7.8 Maksamattomien vakuutusmaksujen perintä MYEL-eläkkeestä

Jos apurahansaajalla on maksamattomia vakuutusmaksuja, niitä voidaan tietyin edellytyksin periä hänen MYEL-eläkkeestään sekä MATA-korvauksestaan.

7.9 Vakuutusmaksujen vanhentuminen

Vakuutusmaksu on perittävä maksuvelvolliselta maksuunpanovuonna tai viitenä sitä seuraavana kalenterivuonna. Vuonna 2016 maksuunpantu vakuutusmaksu on perittävä viimeistään vuonna 2021. Maksamattomat vakuutusmaksut, jotka ovat ehtineet vanhentua vaikuttavat vähentävästi eläkkeen perusteena olevaan MYEL-työtuloon ja sitä kautta apurahansaajan eläketurvan tasoon.

7.10 Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Mikäli myöhemmin käy ilmi, että apurahansaaja on aiheettomasti maksanut työeläkevakuutusmaksun, palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua maksun maksupäivästä lukien jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Esimerkki: 2.12.2016 käy ilmi, että vakuutettu apurahansaaja ei olekaan kuulunut Suomen sosiaaliturvaan vuonna 2009, kun hänet on vakuutettu. Hänen vakuutusmaksunsa palautetaan vain siltä osin, kun niitä on maksettu 2.12.2011 jälkeen, vaikka hänen vakuutuksensa poistetaan vuodesta 2009.

8 Vakuuttamisvelvollisuuden valvonta

Vuoden 2009 aikana tai sen jälkeen myönnettyjen apurahojen osalta MYEL-vakuutuksen ottaminen on lakisääteinen velvollisuus. Tämän vuoksi MYEL sisältää myös säännökset siitä, että Melalla on velvollisuus valvoa vakuuttamisvelvollisuuden toteutumista. Käytännössä valvonta toteutetaan ensisijaisesti apurahan myöntäjien tekemien ilmoitusten perusteella.

8.1 Apurahan myöntäjän ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Apurahan myöntäjän on ilmoitettava Melalle, kun

- apurahansaajalle on myönnetty vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle apuraha, joka on määrältään vähintään 1 259,53 euroa vuoden 2016 tasossa
- ilmoituksesta tulee käydä ilmi:
 - apurahansaajan nimi ja henkilötunnus
 - myönnetyn apurahan määrä ja käyttötarkoitus sekä se, onko osa apurahasta myönnetty kulujen korvaamiseen
 - työskentelyaika, jolle apuraha on myönnetty, jos apuraha on myönnetty tietylle työskentelyajalle (esim. kuukausina tai työskentelyn alkamis- ja päättämisaikoina)

Ilmoitus on tehtävä Melalle kirjallisena sähköisesti tai postitse viimeistään kolmen kuukauden kuluessa apurahan maksamisen alkamisesta. Apurahan maksamisen katsotaan alkaneen, kun apuraha on laitettu maksuun ensimmäisen kerran apurahansaajan tilille. Myöntöilmoituksen voi tehdä Melalle heti kun tarvittavat tiedot ovat myöntäjän käytettävissä. Sähköisten ilmoitusten osalta on huolehdittava salassapiddettävien tietojen tietoturvalisistä toimitustavasta.

Ilmoituksen tekeminen ei ole tarpeellista niissä tilanteissa, joissa apurahaan ei selkeästi liity vakuuttamisvelvollisuutta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi:

- apuraha on myönnetty alle neljän kuukauden ajalle
- apuraha on määrältään alle 1 259,53 euroa vuoden 2016 tasossa
- apuraha on myönnetty ainoastaan kuluihin
- apuraha on myönnetty ammatilliseen perustutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäytetyötä varten
- apurahansaajana on muu kuin luonnollinen henkilö tai työryhmä (esim. yhdistys)
- apurahalla työskentelyaika kohdistuu sellaiseen aikaan, jona apurahansaaja ei ole vielä täyttänyt 18 vuotta
- apurahansaaja on työskentelyn alkaessa yli 68-vuotias

8.2 Apurahan myöntäjän muu tietojenantovelvollisuus

Edellä mainitun apurahojen ilmoitusvelvollisuuden lisäksi Melalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta apurahan myöntäjiltä käsiteltävänä olevan

asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja myönnetystä apurahasta ja sen perusteena olevasta hakemuksesta. Mela voi kysyä myös apurahan keskeyttämiseen liittyen, onko apurahansaaja ilmoittanut keskeytyksestä apurahan myöntäjälle sekä millaisen kirjallisen vastauksen apurahan myöntäjä on ilmoitukseen antanut.

8.3 Apurahansaajan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Apurahan myöntäjän ilmoitusvelvollisuuden lisäksi myös apurahansaajalla on ilmoitusvelvollisuus Melalle, kun hän on saanut vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle myönnetyn apurahan, joka on määrältään vähintään 1 259,53 euroa (vuoden 2016 tasossa).

Vastaavasti apurahansaajalla on ilmoitusvelvollisuus MYEL:n mukaisesti vakuutetun apurahalla työskentelyn päättymisestä, jos työskentely päättyy ennen vahvistetun vakuutusajan päättymistä.

Melalla on myös oikeus vaatia apurahansaajalta selvitystä kaikista sellaisista seikoista, jotka voivat vaikuttaa apurahansaajan MYEL:n mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen, työeläkevakuutusmaksuun, vakuutuksen hoitoon ja työtuloon.

8.4 Työryhmän vetäjän ilmoitusvelvollisuus

Kun kysymyksessä on apuraha, joka on myönnetty tieteellistä tutkimusta tekeväälle tai taiteellista toimintaa harjoittavalle henkilölle ja hänen työryhmälleen, apurahapäätöksessä mainittu henkilö on velvollinen ilmoittamaan Melalle työryhmässä työskentelevien henkilöiden nimet ja yhteystiedot vakuuttamisvelvollisuuden selvittämistä varten. Ilmoittaa tulee vain sellaiset työryhmässä työskentelevät henkilöt, jotka eivät tee kyseistä työtä työsuhteessa.

8.5 Pakkovakuuttaminen

Jos apurahansaaja on laiminlyönyt MYEL-vakuutuksen ottamisen, Melan on oltava yhteydessä apurahansaajaan ja kehotettava häntä ottamaan vakuutus. Jos apurahansaaja ei Melan asettamassa määräajassa korjaa laiminlyöntiään, Mela vakuuttaa apurahansaajan MYEL:n mukaisesti (pakkovakuuttaminen). Vakuutus vahvistetaan tällöin käytettävissä olevien selvitysten perusteella samojen periaatteiden mukaan kuin muutoinkin. Mikäli apurahanmyöntäjä ei ole muutoin ottanut kantaa työskentelyn ajankohtaan, pääsääntöisesti Mela katsoo työskentelyn alkaneen sen kuukauden alusta, jona myöntäjä ilmoitti apurahasta Melaan.

Pakkovakuuttaminen voi koskea vain 1.1.2009 tai sen jälkeen myönnettyjä apurahoja. Pakkovakuuttaminen voidaan tehdä takautuvasti kulumassa olevalta ja sitä edeltävältä kalenterivuodelta.

8.6 Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta

Maatalousyrittäjän on ollut mahdollista saada vapautus MYEL-vakuutusmaksuvelvollisuudesta aiemman lainsäädännön perusteella. Mikäli maatalousyrittäjällä on edelleen voimassa vapautuspäätös, vapautus koskee myös samanaikaista apurahatyötä. Vapautuksen perusteet tulee kuitenkin selvittää, mikäli apurahatyön kanssa samanaikaisesti ei maatalousyrittäjällä ole enää muuta ansiotyötä eikä vapautukselle ole enää sen takia perustetta. Vuonna 2016 vapautus on enää alle 2000 maatalousyrittäjällä voimassa. Vapautusta ei ole myönnetty vuoden 2002 jälkeen eikä se koske 1961 tai sen jälkeen syntyneitä henkilöitä.

9 Eläkkeen karttuminen MYEL-työeläkevakuutuksesta

Työ- ja virkasuhteessa työskentelevillä eläkkeen karttumisen peruste on palkka tai muu työstä maksettava vastike. Maatalousyrittäjillä, yrittäjillä sekä apurahansaajilla eläkkeen karttumisen peruste on vuotuinen työtulo.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen työeläkeuudistuksen keskeinen periaate on, että kaikki työ kartuttaa eläkettä. Sen lisäksi, että eläkettä karttuu aktiiviaikana tehdystä työstä, karttuu uutta eläkettä myös sellaisesta työstä, jota eläkkeensaaja mahdollisesti tekee eläkkeensä rinnalla.

MYEL-eläkettä karttuu vain siltä ajalta, jona MYEL-vakuutus on voimassa. Eläkkeen karttuminen lasketaan kalenterivuosiakohtaisesti. Eläkkeen perusteena on MYEL 73 §:ssä tarkoitettu kokonaistytulo.

9.1 Kokonaistytulo

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytulo lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytulo on kyseisenä kalenterivuonna voimassa olleiden vahvistettujen MYEL-työtulojen vakuutusaikojen mukaan painotettu keskimäärä. Jos vakuutus on ollut voimassa vain osan vuotta, kyseisen vuoden kokonaistytulo on vakuutuksessa oloaikaan vastaava osuus sinä vuonna voimassa olleiden MYEL-työtulojen painotetusta keskimäärästä.

Eläkkeen perusteena olevassa kokonaistytulossa huomioidaan myös maksamattomina vanhentuneiden MYEL-vakuutusmaksujen vaikutus. Maksamattomina vanhentuneet MYEL-maksut vaikuttavat vähentävästi kokonaistytuloon ja sitä kautta eläkkeen karttumiseen.

Jos apurahansaajalla on samana kalenterivuonna voimassa useampi MYEL-vakuutus, hänelle on vahvistettu kustakin vakuutuksesta vuotuinen MYEL-työtulo. Kaikki vuotuiset MYEL-työtulot otetaan huomioon eläkkeen perusteena olevassa kokonaistytulossa. Kokonaistytulossa otetaan myös huomioon, jos vakuutus ei ole ollut voimassa koko vuotta.

Esimerkki

Apurahansaajalle on vahvistettu vuotuisesti työtuloksi 15 000 euroa ajalle 1.2.2016 - 31.12.2016. Hänelle on vahvistettu myös toinen vakuutus, jossa vuotuisen työtulon

määrä on 10 000 euroa ajalla 1.6.2016 - 31.12.2016. Vuoden 2016 kokonaistyötulo määrätään seuraavasti: $15\,000 \times 330/360 + 10\,000 \times 210/360 = 13\,750$ euroa + 5833,33 euroa = 19 583,33 euroa.

9.2 Maatalousyrittäjätoimintaa apurahalla työskentelyn rinnalla

Jos apurahansaajalla on myös maatalousyrittäjätoimintaa, MYEL-eläkkeen perusteena olevassa kokonaistyötulossa huomioidaan kumpikin toiminta.

9.3 Karttuminen

Eläkettä karttuu yllä selostetusta kokonaistyötulosta tiettyjen karttumaprosenttien mukaan. Alla on selostettu lyhyesti apurahansaajan MYEL- eläkkeen karttumista koskevat pääsäännöt 1.1.2009 voimaan tulleen lainsäädännön mukaisena.

9.3.1 Ikäraajat

Eläkkeen karttuminen alkaa aikaisintaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien ja päättyy viimeistään 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun.

9.3.2 Karttuminen aktiiviaikana tehdystä työstä

Eläkettä karttuu lähtökohtaisesti koko siltä ajalta, jonka MYEL-vakuutus on voimassa ikään sidottujen karttumaprosenttien mukaisesti.

9.3.3 Karttumisprosentit

Eläkettä karttuu:

- 1,5 % vuodessa 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana vakuutettu täyttää 53 vuotta (ikävuodet 18 - 52).
- 1,9 % vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana vakuutettu täyttää 63 vuotta (ikävuodet 53 - 62)
- 4,5 % vuodessa 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana vakuutettu täyttää 68 vuotta (ikävuodet 63 - 67)

siitä kokonaistyötulosta, joka kyseisen vuoden aikana on ollut voimassa.

Esimerkkejä

35-vuotiaalle apurahansaajalle on vahvistettu vuotuiseksi työtuloksi 15 000 euroa ajalle 1.1.2016 - 31.12.2016. Hänelle karttuu vuonna 2016 eläkettä MYEL-työeläkevakuutuksen perusteella $1,5 \% \times 15\,000 = 225$ euroa/v.

54-vuotiaalle apurahansaajalle on vahvistettu MYEL-vakuutus kuuden kuukauden ajalle 1.1.2016 - 30.6.2016 vuotuisella työtulolla 10 000 euroa. Koska vakuutusajaksi on alle vuoden, vuoden 2016 kokonaistulotulo on $10\,000 \times 180/360 = 5\,000$ euroa. Apurahansaajalle karttuu vuodelta 2016 eläkettä yli 53-vuotiaan karttumaprocentin mukaisesti eli $1,9\% \times 5\,000 = 95$ euroa/v.

9.3.4 Karttuminen eläkkeen rinnalla tehdystä työstä

Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttuu uutta eläkettä 1,5 % vuodessa vakuutetun iästä riippumatta. Osa-aika-eläkkeen rinnalla tehdystä työstä eläkettä karttuu erilaisten sääntöjen mukaisesti.

9.3.5 Karttuminen sosiaalietuuksista

Vuoden 2005 alusta erilaiset sosiaalietuudet ovat myös kartuttaneet eläkettä. Eläkettä kartuttavat mm. seuraavat sosiaalietuudet:

- sairausvakuutuslain mukainen äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha
- sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha ja erityishoitoraha
- vuorotteluvapaalain mukainen vuorottelukorvaus.

9.3.6 Työeläkeote

Työeläkeote lähetetään Suomessa asuville 18 - 67-vuotiaille henkilöille, jotka ovat työskennelleet yksityisen työnantajan palveluksessa, yrittäjinä tai maatalousyrittäjinä. Myös apurahansaajien MYEL-vakuutettu työskentely ilmoitetaan työeläkeotteella. Paperinen työeläkeote lähetetään joka kolmas vuosi.

10 Muutoksenhaku Melan antamasta vakuutus päätöksestä

10.1 Valitus

Melan antamasta vakuutus päätöksestä voi valittaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja lautakunnan päätöksestä edelleen vakuutusoikeuteen. Päätöksiin liitetään valitusosoitus, joka sisältää selvityksen siitä, mihin, missä ajassa ja kuinka valitus tulee tehdä.

10.1.1 Valitusaika

Päätökseen voi hakea muutosta viimeistään 30 päivänä sen jälkeen, kun muutoksenhakija sai tiedon päätöksestä. Samassa määräajassa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä saa valittaa vakuutusoikeuteen.

Muutoksenhakijan katsotaan saavan tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu apurahansaajan ilmoittamaan osoitteeseen, jos muutoksenhaun yhteydessä ei muuta osoiteta. Käytännössä valitus tulee siis tehdä viimeistään 37 päivän kuluessa päätöksen postittamisesta lukien.

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, valituksen voi toimittaa vielä ensimmäisenä arkipäivänä varsinaisen määräajan jälkeen.

10.1.2 Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa Melaan tai Melan asiamiehelle.

Valituksen on saavuttava Melalle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä.

Myös telefaxilla tai sähköpostilla saapunut valituskirjelmä katsotaan määräajassa saapuneeksi.

Melassa on sähköpostiosoite muutoksenhakukirjelmien toimittamista varten. Sähköpostilaatikon osoite on muutoksenhaku@mela.fi. Koska Melan ja asiakkaan välinen sähköposti on suojaamaton, luottamuksellisia henkilötietoja sisältävän valituksen lähettäminen tapahtuu asiakkaan omalla vastuulla. Valitusosoituksessa on varoitettu tietoturvariskistä.

Valitusta voi täydentää valitusajan päättymisen jälkeen lisäselvityksillä.

10.1.3 Valituksen myöhästyminen

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta tai vakuutusosoikeus voi myöhästymisestä huolimatta käsitellä valituksen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

10.1.4 Valituskirjelmän sisältö

Valituksen tulee olla kirjallinen. Valituskirjelmässä tulee ilmoittaa:

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin muutosta vaaditaan, ja
- muutosvaatimuksen perustelut.

Valituskirjelmä tulee allekirjoittaa. Jos muutoksenhakijalla on asiamies, joka allekirjoittaa valituksen, tulee valituskirjelmään oheistaa valtakirja, ellei ole kysymys yleisestä oikeusavustajasta tai asianajajasta.

Jos valitus on toimitettu sähköpostilla, asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Melan internetsivuilla on muutoksenhakulomake (MH-lomake), jota muutoksenhaki- ja voi halutessaan käyttää valituskirjelmänsä pohjana.

10.2 Valitusasian käsittely Melassa

Jos Mela hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset kaikilta osin, Mela antaa muutoksenhakijalle oikaisupäätöksen. Tästä oikaisupäätöksestä voi myös valittaa.

Jos Mela ei voi hyväksyä kaikkia valituskirjelmässä esitettyjä vaatimuksia, valitus siirretään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai, jos kyseessä on jatkovalitus, vakuutusosikeudelle.

10.2.1 Toimitusaika

Melan on siirrettävä valituskirjelmä muutoksenhakuelimelle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Valitus voidaan toimittaa viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä, jos lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää.

Valitusasian siirron yhteydessä Mela toimittaa muutoksenhakuelimelle lausuntonsa asiassa. Mela ilmoittaa myös muutoksenhakijalle kirjeellä valituksen siirtämisestä muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Samassa yhteydessä muutoksenhakijalle lähetetään Melan valituskirjelmän johdosta antama lausunto tiedoksi, ja hänelle varataan tilaisuus antaa oma lausuntonsa asiasta suoraan muutoksenhakuelimelle 30 päivän määräajassa.

10.3 Muutoksenhakuelimen päätös

Muutoksenhakuelin käsittelee valitusasian ja joko hylkää valituksen tai muuttaa Melan antamaa päätöstä.

Valitus voidaan myös jättää tutkimatta esim. myöhästymisen takia tai muutoksenhakuelin voi antaa nk. palautuspäätöksen, jossa se palauttaa asian Melalle uudelleen käsiteltäväksi ottamatta itse asiaan kantaa.

Jos muutoksenhakuelimen päätöksestä voi valittaa, päätökseen oheistetaan valitusosoitus. Jos päätöksestä ei voi valittaa, asiasta mainitaan muutoksenhakuelimen päätöksessä.

10.4 Perustevalitus

Vakuutusmaksun maksuunpanosta voi tehdä perustevalituksen, jos katsoo, että vakuutusmaksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen.

Perustevalitus tehdään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusaikaa on vakuutusmaksun maksuunpanovuosi ja kaksi seuraavaa kalenterivuotta. Valitusaika lasketaan vakuutusmaksun maksuunpanosta. Maksuunpanopäivänä pidetään vakuutusmaksun eräpäivää. Jatkovalitus työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä vakuutusosikeudelle tulee tehdä normaalissa 7 + 30 päivän valitusajassa.

Perustevalitus voi koskea vain vakuutusmaksun maksuunpanoa eli lähinnä sitä, onko vakuutusmaksu lainmukaisesti määrätty ja maksuunpantu. Valitusasia, jonka

kohteena on vakuutuksen alkaminen, työtulon määrittäminen tai vakuutuksen päättyminen ei ole perustevalitus vaan kyseessä on valitus vakuutus päätöksestä.

10.5 Päätöksen täytäntöönpano valitusaikana

Melan antamaa vakuutus päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että MYEL -vakuutusmaksuja peritään Melan antaman vakuutus päätöksen mukaisesti, ellei muutoksenhakuelin ole määrännyt perintää keskeytettäväksi muutoksenhaun ajaksi.

Jos Mela katsoo valituksen osittain aiheelliseksi, Mela antaa väliaikaisen päätöksen käsittelyn ajaksi, jolloin rekistereissä ja maksujen perinnässä käytetään kyseisen päätöksen mukaista vakuutustilannetta.

10.6 Muut muutoksenhakeinot

Kun valitusaika on kulunut umpeen, vakuutus päätös on tullut lainvoimaiseksi. Tämän jälkeen päätöksen sisältöä voidaan muuttaa ainoastaan, jos kysymyksessä on asiavirheen korjaaminen, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen, lainvoimaisen päätöksen poistaminen tai vakuutus oikeuden tekemän päätöksen purkaminen.

10.6.1 Päätösvirheen korjaaminen

Asiavirhe

Jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen vääriin lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Mela voi poistaa päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Mela ei saa muuttaa päätöstään asianosaisen vahingoksi, ellei asianosainen ole suostunut siihen.

Kirjoitus- tai laskuvirhe

Jos päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe, Melan on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Päätösvirhe voidaan korjata joko Melan tai apurahansaajan aloitteesta. Päätösvirheen korjaamista koskeva hakemus toimitetaan Melalle.

10.6.1.1 Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos Melan antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lainvastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi Melan tai asianosaisen hakemuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä voi valittaa vakuutus oikeuteen.

Jos kysymyksessä on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutus oikeuden antama vakuutus päätös, päätöksen poistamista haetaan vakuutus oikeudelta.

Päätöksen poistaminen edellyttää erityisen painavia syitä, jos on kysymys vakuutus- päätöksestä, joka on tullut lainvoimaiseksi yli viisi vuotta sitten.

Päätöksen poistamista koskeva hakemus voidaan toimittaa Melaan, tai suoraan työ- eläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan (Melan antama päätös) tai vakuutusoikeuteen (työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusoikeuden antama päätös).

11 Ryhmähenkivakuutus

Pakollisen MYEL-vakuutuksen rinnalle tehdään aina samalla ryhmähenkivakuutus. Apurahansaajan kuoleman jälkeen hänen edunsaajillaan on oikeus saada ryhmähenkivakuutuksen vakuutussumma maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti. Ryhmähenkivakuutuksen ehdot vahvistaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Ehdot ovat työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen mukaiset.